

ANKETA POSLODAVACA
zaposlenost i zapošljavanje 07/08.

IZDAVAČ:

Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Biro rada Bar

ZA IZDAVAČA:

dr Veselin Orlandić

AUTOR:

Radovan Božović

INFORMATIČKA PODRŠKA:

Bojana Pajović

LEKTOR:

Svetozar Kujović

GRAFIČKA OBRADA I ŠTAMPA:

Studio MOUSE - Podgorica

TIRAŽ:

200 primjeraka

ANKETA POSLODAVACA
zaposlenost i zapošljavanje
07/08.

Biro rada BAR

Sadržaj

REZIME.....	7
1.. UVOD.....	9
1.1. Cilj i zadaci istraživanja.....	9
1.2. Predmet istraživanja.....	10
1.3. Sadržaj istraživanja.....	10
1.4. Metod istraživanja.....	12
1.5. Populacija i uzorak istraživanja.....	13
2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	15
2.1. Struktura poslodavaca.....	15
2.1.1. Poslodavci prema oblicima organizovanja	15
2.1.2. Poslodavci prema oblicima svojine.....	16
2.1.3. Poslodavci prema vrstama djelatnosti	17
2.1.4. Poslodavci prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti	18
2.1.5. Poslodavci prema vremenu poslovanja.....	24
2.1.6 . Poslodavci prema broju zaposlenih.....	26
2.1.7. Pregled poslodavaca prema djelatnostima i broju zaposlenih	26
2.1.8. Podaci o pripadnosti firme poslodavca nekoj drugoj organizaciji	27
2.1.9. Podaci o tržištu na kojem organizacija dominantno posluje	28
2.2. Podaci o radu i planskim dokumentima poslodavaca.....	28
2.2.1. Podaci o radu i poslovanju poslodavaca	28
2.2.2. Poslodavci koji imaju/nemaju plan razvoja firme	29
2.3. Zaposlenost i zapošljavanje u tekućoj godini.....	30
2.3.1. Prosječna zaposlenost u tekućoj godini prema vrstama djelatnosti	30
2.3.2. Ostvareno zapošljavanje u tekućoj godini	32
2.3.3. Obrazovna i profesionalna struktura zaposlenih	35
2.3.4. Starosna struktura zaposlenih	40
2.3.5. Pregled zaposlenih u tekućoj godini i godini osnivanja poslodavca.....	41
2.3.6. Invalidi i penzionisani radnici	42
2.3.7. Viškovi zaposlenih	42
2.3.8. Deficitarni kadrovi	46

2.4. Planirano zapošljavanje u narednoj godini.....	49
2.4.1. Razlozi za planiranje povećanja - zadržavanja broja zaposlenih	49
2.4.2. Struktura poslodavaca prema djelatnostima	50
2.4.3. Obrazovna i profesionalna struktura planiranih potreba.....	52
2.4.4. Invalidi i radnici za penzionisanje	54
2.4.5. Viškovi zaposlenih	55
2.4.6. Deficitarni kadrovi	56
2.4.7. Projekcija zapošljavanja u narednih pet godina	58
2.5. Zapošljavanje sa nepunim radnim vremenom i . na povremenim i privremenim poslovima.....	59
2.5.1. Zapošljavanje radnika sa nepunim radnim vremenom prema djelatnostima poslodavaca	60
2.5.2. Mišljenje poslodavaca o zapošljavanju lica na povremenim i privremenim poslovima	61
2.6. Uporedni pregled zaposlenih i zapošljavanja . u tekućoj godini.....	62
2.7. Ocjene poslodavaca o znanju radne snage . i razlozima neprihvatanja ponuđenog radnog mjesta.....	63
2.7.1. Ocjene poslodavaca o znanju, vještinama i kompetencijama radne snage	63
2.7.2. Razlozi neprihvatanja ponuđenog radnog mjesta	64
2.8. Saradnja poslodavaca i Zavoda.....	65
2.8.1. Nivoi, oblici i sadržaji saradnje	65
2.8.2. Obrazovanje i obuka za zaposlenje.....	69
2.8.3. Ocjena kvaliteta usluga Zavoda	70
2.8.4. Informisanje poslodavaca od strane Zavoda.....	72
2.8.5. Očekivanja poslodavaca od Zavoda, predlozi i sugestije	73
3. ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	75
3.1. Zaključci.....	75
3.2. Preporuke.....	75
4... PRILOG.....	77
4.1. Upitnik.....	78

REZIME

Dajemo kratak rezime podataka koje sadrži ova analiza:

- Na području Biroa rada Bar anketirano je 413 poslodavaca, od kojih 172 u Baru, 154 u Budvi i 87 u Ulcinju.
- Najviše anketiranih poslodavaca je organizovano kao društva ograničene odgovornosti (253), na drugom mjestu su ustanove (61), dok su na trećem mjestu preduzetnici (49).
- Prema vrsti djelatnosti, najviše poslodavaca djeluje u trgovini (137), zatim u ugostiteljstvu (102), saobraćaju (35), prerađivačkoj industriji (28), aktivnostima u vezi nekretnina (26) i obrazovanju (24). Ostale djelatnosti su zastupljene u manjem broju.
- Najviše poslodavaca posluje preko 10 godina. Istih je 37,86 %. Na drugom mjestu su poslodavci koji djeluju od 5- 10 godina (31,80%), dok su poslodavci koji posluju u intervalu od 3-5 godina zastupljeni sa 12,38 %.
- Prosječno je u 2007. godini na području Biroa bilo zaposleno 13.925 radnika, od kojih u Baru 6.288, 5.010 u Budvi i 2.627 u Ulcinju.
- U toku 2007. godine zaposleno je 2.919 radnika od kojih 1.742 na određeno i 1.177 na neodređeno vrijeme. Od ovog broja, u Baru se zaposlilo 1.207 radnika, u Budvi 1.186, a u Ulcinju 526 radnika.
- Na dan anketiranja na području Biroa bilo je zaposleno ukupno 13.162 radnika, od kojih u Baru 6.404, u Budvi 5.057 i u Ulcinju 1.701.
- Od ukupnog broja zaposlenih, na dan anketiranja, na žene otpada procenat od 47,69%.
- Kada se radi o starosnoj strukturi zaposlenih ista je veoma nepovoljna, jer zaposleni do 30 godina starosti u istoj učestvuju sa 26 %.
- U 2007. godini u radnom odnosu je bilo 98 invalida, dok je planirano da ih u 2008. godini bude u radnom odnosu 93. U tekućoj godini penzionisano je 72 radnika, a planirano je da u narednoj godini u penziju ode 71 zaposleni radnik.

- Poslodavci su u 2007. godini imali višak od svega 49 zaposlenih, dok su za narednu godinu planirali višak od zanemarljivih 10 radnika.
- Na području Biroa u 2007. godini poslodavci su prikazali 999 lica sa raznim deficitarnim zanimanjima i stepenima stručne spreme od čega najviše u ugostiteljstvu. Za 2008. godinu su prikazali deficit od 1.363 lica, takođe raznih profila, što je imponantna brojka.
- Poslodavci su planirali da u 2008. godini zaposle ukupno 2.565 lica.
- Od svih anketiranih poslodavaca, 356 ili 86,20 % je saradivalo sa Zavodom u 2007. godini, a 57 ili 13,80 % nije saradivalo. Najviše njih je saradivalo samo u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (349) ili 68,19 %. Saradnjom sa Zavodom, odnosno kvalitetom usluga koje im Zavod pruža, zadovoljno je 303 poslodavca, što čini 73,37% anketiranih.
- Različitim programima pripreme za zaposlenje (dokvalifikacija, prekvalifikacija, inoviranje znanja, specijalizacija i dr.) u 2007. godini obuhvaćeno je 106 kandidata, a planirano je da se ovim programima u 2008. godini obuhvati 132 kandidata.

1.UVOD

1.1. Cilj i zadaci istraživanja

Anketiranje poslodavaca je istraživačka aktivnost Zavoda za zapošljavanje Crne Gore sa kojom se započelo 2003. godine, a nastavljeno, po četvrti put, ove godine (2007). Na ovaj način Zavod vrši redovno godišnje konsultovanje poslodavaca u cilju ostvarivanja neposrednog uvida u aktuelnu i očekivanu zaposlenost i zapošljavanje, jer postojeće evidencije nijesu dovoljne za sagledavanje realnog stanja i uloge Zavoda na tržištu rada. Potrebu za istraživanjem potencirali su i pokazatelji o zaposlenosti, te ponudi i tražnji na tržištu rada, koji se, dobijeni iz pojedinih izvora, bitno razlikuju. Uz ovo, mišljenja, ocjene i sugestije poslodavaca vezano za određene sadržaje istraživanja, uz suvoparne statističke pokazatelje, značajno utiču na kvalitet izvođenja zaključaka, a time i na valjanost analize u cjelini.

Inače, novi koncept posredovanja pri zapošljavanju podrazumijeva sprovođenje aktivne politike zapošljavanja kroz aktivan odnos sa svim učesnicima na tržištu rada, a prije svega sa poslodavcima, kao ključnim činionicima u kreiranju i realizaciji programa zapošljavanja.

Istraživanje je realizovano na uzorku poslodavaca koji su upisani u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici.

Shodno prethodno definisanom cilju, opredijeljeni su zadaci istraživanja:

- ❖ Izrada baze podataka za projektovanje mjera i programa aktivne politike zapošljavanja
- ❖ Prikupljanje podataka za analizu zaposlenosti i zapošljavanja u 2007. godini
- ❖ Prikupljanje podataka za analizu očekivanih kretanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja u 2008.godini
- ❖ Istraživanje mišljenja, ocjena i stavova poslodavaca o saradnji sa Zavodom u zadovoljenju kadrovskih potreba
- ❖ Evidentiranje promjena u strukturi i ažuriranje registra poslodavaca.

1.2. Predmet istraživanja

Predmetom istraživanja obuhvaćeni su:

- ❖ Prosječan broj ukupno zaposlenih u 2005.godini i godini osnivanja
- ❖ Obim i struktura zaposlenosti i zapošljavanja u 2007.godini
- ❖ Obim i struktura planiranog zapošljavanja u 2008.godini
- ❖ Starosna struktura i struktura zaposlenosti po djelatnostima, stepenu stručne spreme i obliku radnog odnosa
- ❖ Podaci o radu i poslovanju
- ❖ Viškovi zaposlenih
- ❖ Invalidi i penzionisani radnici
- ❖ Deficitarni kadrovi
- ❖ Zapošljavanje sa nepunim radnim vremenom
- ❖ Zapošljavanje nezaposlenih na privremenim i povremenim poslovima
- ❖ Saradnja poslodavaca i Zavoda
- ❖ Predlozi i sugestije poslodavaca za podsticanje zapošljavanja i efikasnije funkcionisanje tržišta rada
- ❖ Struktura poslodavaca po pojedinim obilježjima, sa podacima za identifikaciju i komunikaciju sa Zavodom i drugi podaci.

1.3. Sadržaj istraživanja

U skladu sa definisanim predmetnim okvirima istraživanja, projektovani su sadržaji za pojedine tematske cjeline navedene u nastavku teksta.

- ❖ Pregled poslodavaca, prema oblicima organizovanja, vrstama djelatnosti, dužini poslovanja, broju zaposlenih i dr.
- ❖ Prosječan broj ukupno zaposlenih u tekućoj godini i godini osnivanja privrednog društva, preduzetnika, ustanove i drugih oblika organizovanja.
- ❖ Zaposlenost i zapošljavanje: broj i struktura zaposlenih prema stepenima stručne spreme, polu, godinama starosti i grupama zanimanja, kao i prema oblicima organizovanja i vrsti djelatnosti poslodavca-ostvareno u 2007. godini i planirano u 2008. godini, te projekcija u narednih pet godina.

- ❖ Invalidi rada i penzionisani radnici: na nivou kategorija NE i DA /sa brojem radnika-ukupno invalida u radnom odnosu u 2007. godini i plan za 2008.godinu, kao i planirano zapošljavanje /novih/ invalida u 2008.godini.
- ❖ Mišljenje poslodavaca o radnom angažovanju penzionera, te broj angažovanih penzionera u 2007. i plan angažovanja u 2008.godini i na kojim radnim mjestima.
- ❖ Viškovi zaposlenih: na nivou kategorije NE i DA, razlozi i način rješavanja, kao i struktura prema djelatnostima poslodavca, stepenima stručne spreme u 2007. godini i planirano za 2008. godinu.
- ❖ Deficitarni kadrovi: na nivou kategorija NE i DA, razlozi, broj i struktura prema zanimanjima-aktuelno u 2007.godini i očekivano u 2008.godini.
- ❖ Mogućnosti zapošljavanja radnika sa nepunim radnim vremenom - na nivou skale ocjena.
- ❖ Mišljenje poslodavaca o zapošljavanju nezaposlenih lica za povremene i privremene poslove: na nivou skale ocjena.
- ❖ Saradnja poslodavaca i Zavoda : broj lica obuhvaćen programima obrazovanja - obuke za zaposlenje prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja /realizovano u 2007. godini i planirano za 2008. godinu/, oblici i sadržaji saradnje sa Zavodom, ocjene poslodavaca o kvalitetu usluga Zavoda u zadovoljenju njihovih potreba.
- ❖ Očekivane usluge od Zavoda: prema slobodnom izboru poslodavca.
- ❖ Ocjene, predlozi i sugestije poslodavaca za unapređivanje saradnje sa Zavodom.
- ❖ Ocjene poslodavaca o kvalitetu radne snage, te koja znanja i vještine istima nedostaju, kao i razlozi zbog kojih nezaposleni ne prihvataju ponuđeno radno mjesto i drugo.

Ovako definisani sadržaji istraživanja predstavljali su osnov za izbor i oblikovanje pitanja, kao i načina sprovođenja ankete i obrade rezultata.

Obrada rezultata prilagođena je potencijalnim korisnicima za različite namjene. U tom smislu rezultati su prikazani odvojeno za 2007. i 2008. godinu, prema tematskim cjelinama. Pored toga, dobijeni pokazatelji su obrađeni tako da, u komparaciji sa podacima iz drugih izvora, mogu predstavljati valjanu osnovu i za dublju analizu pojedinih segmenata funkcionisanja tržišta rada i zapošljavanja.

U mjeri koliko je to bilo moguće, vršeno je upoređenje sa rezultatima ankete 2005/2006. uz ograničenja koja su uslovljena razlikom u vremenskom periodu sprovođenja ankete, jer je prva realizovana u aprilu 2006. godine, a potonja u periodu od 15. oktobra do 15. novembra 2007. godine, tj. prva na početku, a druga na kraju ljetnje turističke sezone.

Takodje, vršeno je upoređivanje sa rezultatima ankete na nivou Crne Gore i Biroa rada Herceg Novi, budući da je ovaj Biro rada nama najbližiji po svim karakteristikama.

Nivo konstatacija, ocjena, zaključaka i preporuka primjeren je dobijenim pokazateljima iz ankete, uz korišćenje komparativnih podataka iz evidencije Zavoda i iskustva u pružanju usluga licima koja traže zaposlenje i poslodavcima u zadovoljenju njihovih kadrovskih potreba.

1.4. Metodologija istraživanja

Anketa kao metod odabrana je iz razloga koji je naveden u obrazloženju cilja i zadataka istraživanja. Upravo, zbog toga je njen sadržaj u većinskom dijelu identičan sa upitnikom koji je korišćen za 2005/2006. godinu, da bi se obezbijedilo upoređivanje dobijenih rezultata, kako u smislu opštih pokazatelja o zaposlenosti i zapošljavanju tako i praćenje realizacije zapošljavanja koja su poslodavci planirali za narednu godinu. Napominjemo da je broj pitanja sa 33 povećan na 40, ali to nimalo nije poremetilo već usvojenu koncepciju istraživanja i ocjene dobijenih podataka.

Pretežni dio pitanja u anketi je zatvorenog tipa, čime je olakšana statistička obrada i upoređivanje rezultata za pojedine segmente istraživanja i periode vremena koje reprezentuju. Pored predloženih modaliteta, poslodavcima je ostavljena mogućnost da dopune odgovore na pojedina pitanja prema sopstvenoj procjeni.

Manji broj pitanja otvorenog tipa projektovan je s namjerom da se obezbijede dodatne, neformalne informacije, mišljenja i sugestije kojima se, po pravilu, zahvata neposrednije i otvorenije opredjeljivanje ispitanika. Anketiranje je sprovedeno na čitavom području Republike, pa time i na području Biroa rada Bar, u periodu od 15. oktobra do 15. novembra 2007. godine, kako smo to već istakli. Za područje Biroa je odabrano 22 anketara

sa evidencije nezaposlenih. Edukaciju istih obavili su savjetnici u Birou rada Bar prema uputstvima koja su urađena uz anketni list i odgovarajućim programima koji su razvijeni u Zavodu za ove namjene. Poseban doprinos u sprovođenju ankete dali su savjetnik za poslodavce u Baru i savjetnici za zapošljavanje, koordinatori, u kancelarijama u Budvi i Ulcinju.

Razumije se da je realizacija ovog projekta iziskivala kvalitetnu informatičku podršku, kako prilikom oblikovanja anketnog instrumenta tako i kod obrade rezultata, koju je realizovao Sektor za informacijski sistem Zavoda. Inače, istraživanje je realizovano u okviru programskih zadataka Zavoda za 2007.godinu.

1.5. Populacija i uzorak istraživanja

Prilikom strukturiranja uzorka, kao i u toku sprovođenja istraživanja, uloženi su napor da se obezbijedi/e:

- Ujednačen /proporcionalno/ obuhvat poslodavaca u svim opštinama koje pokriva Biro rada Bar
- Ujednačen obuhvat poslodavaca prema vrstama djelatnosti
- Traženi su i podaci na nivou poslodavca sa statusom pravnog lica, što znači i za zaposlene, odnosno zapošljavanje u jedinicama rada koje nemaju takav status, a locirane su van sjedišta poslodavca.

Kao populacija iz koje je odabran uzorak korišćen je Centralni registar Privrednog suda u Podgorici, koji je kao što je poznato prilično nepouzdan, budući da se evidencija vodi neuredno i neažurno, tako da se smatra da je broj aktivnih subjekata manji za oko jednu trećinu, i više, od broja koji se prikazuje.

U sljedećoj tabeli prikazani su podaci o populaciji, planiranom i realizovanom uzorku istraživanja:

Pregled populacije i uzorka istraživanja

Opština	Populacija	Uzorak			
		Planirano		Realizovano	%. realizacije
Bar	4.015	170	4,23 %	172	101 %
Budva	3.547	160	4,51	154	96,25 %
Ulcinj	1.922	88	4,57	87	99 %
Svega	9.484	418	4,41	413	99.%

Iz ove tabele se vidi da je na nivou Biroa rada Bar izvršeno anketiranje 413 poslodavaca, što čini 19,51% od ukupno 2.117 anketiranih u Crnoj Gori. U Birou rada Herceg Novi anketirano je 438 poslodavaca.

Istraživanjem u prošloj godini (2006) obuhvaćeno je 461 poslodavac sa područja Biroa, što je za 48 poslodavaca više nego ove godine, ili oko 10 %. Izostavljeni su poslodavci sa manjim brojem zaposlenih (ispod 5). Međutim, uprkos tome što je anketirano svega 4,41 % poslodavaca, ostvaren je u potpunosti projektovani cilj ankete da se istom obuhvate subjekti kod kojih je zaposleno preko 50 % ukupno zaposlenih na području Biroa rada. Valja znati da je od aprila 2006. godine do novembra ove godine broj registrovanih subjekata kod Privrednog suda za područje Biroa porastao sa 6.610 na 9.484 subjekta, što je enormno povećanje, s tim da se pretežno radi o registraciji firmi u oblasti trgovine, ugostiteljstva i trgovine nekretninama. Jedan ogroman broj firmi je registrovan od stranaca, većinom ruskih i kineskih državljana. Firme koje su registrovali Rusi, pretežno postoje samo na papiru i registrovane su radi kupovine zemljišta, stanova i kuća.

Istraživanjem su obuhvaćeni samo poslodavci čije je sjedište na području opština koje pokriva Biro rada Bar.

Ovakvim izborom uzorka obezbijedena je njegova reprezentativnost posmatrana sa aspekta osnovnog cilja i zadatka istraživanja i uporedivosti većine rezultata sa pokazateljima iz prethodne ankete (2006.god.). Pored toga, rezultati dobijeni na ovako odabranom uzorku, kako u pogledu strukture tako i obima, treba da posluže kod opredjeljivanja i strategije kontinuiranog praćenja kretanja na tržištu rada i prilagođavanja aktivnosti Zavoda, odnosno Biroa rada, za efikasnije djelovanje na usklađivanje ponude i tražnje radne snage, realizacijom odgovarajućih mjera i programa u oblasti aktivne politike zapošljavanja.

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu teksta obrađeni su rezultati na nivou Biroa rada Bar. To činimo po drugi put zaredom, uz napomenu da su prve dvije analize rađene za područje Crne Gore, ali ne za regiju koju pokriva Biro rada Bar. Rezultati izrade analize ankete od prošle godine su pokazali opravdanost njene izrade za nivo Biroa, jer se tako istom obuhvataju sve specifičnosti i karakteristike u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja regije. Inače, ovom analizom rezultata ankete potpunije su sagledana kretanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja i identifikovani njihovi uzroci i posljedice. Stoga će na osnovu ovih saznanja biti pripremljeni akcioni programi aktivnosti za podsticanje zapošljavanja u određenim djelatnostima na lokalnom nivou, tj. na nivou Regije, odnosno opština koje pokriva Biro rada Bar. Naročito će se posvetiti pažnja zadovoljenju kadrovskih potreba poslodavaca kada se radi o dodatnom obrazovanju nezaposlenih.

2.1. Struktura poslodavaca

Struktura poslodavaca obrađena je po opštinama, oblicima organizovanja, oblicima svojine, vrstama djelatnosti, vremenu poslovanja, broju zaposlenih, eventualnoj pripadnosti drugoj organizaciji i tržištu na kome poslodavčeva organizacija pretežno posluje. Pored rezultata koji su predstavljeni u tabelama, dio karakterističnih pokazatelja ilustrovan je grafičkim prikazima.

2.1.1. Poslodavci prema oblicima organizovanja

Tabela 2.1.1. Pregled poslodavaca prema oblicima organizovanja

Opština	Oblik organizovanja									
	Akcionarsko druš.	Druš.sa ogr. odg.	Ortač. društvo	Pred-uzetnik	Ustanova	NVO	Zadruga	Dio str. druš.	Ostali oblici	UKUPNO
Bar	9	109		16	28	2		5	3	172
Budva	9	96	1	23	21	1	1	2		154
Ulcinj	4	48	9	10	12	1		3		87
Svega	22	.253	.10	49	61	4	1	10	3	413

Najviše anketiranih poslodavaca organizovano je kao društva sa ograničenom odgovornošću – 61,26%, ustanove – 14,77%, preduzetnici – 11,86% i akcionarska društva – 5,33%. Ostali oblici organizovanja registrovani su u obimu ispod 2,5 %.

Pod ustanovama smo obuhvatili i javna preduzeća i državne organe.

Napominjemo da je u anketi iz 2006. godine, npr. anketirano 234 društava sa ograničenom odgovornošću, 103 preduzetnika i 64 ustanove, što znači da je broj anketiranih preduzetnika opao za nešto preko 50%, dok je broj anketiranih poslodavaca koji su registrovani kao DOO u ukupnom procentu povećan za oko 20%.

Pojedini oblici organizovanja su različito zastupljeni u strukturi poslodavaca na nivou opština. Tako npr. u opštini Ulcinj od ukupnog broja poslodavaca 55,17% su organizovani kao društva sa ograničenom odgovornošću, dok je njihovo učešće u Budvi 62,34%, a u Baru 63,37%.

Na nivou Crne Gore takodje je najviše poslodavaca organizovano kao društvo sa ograničenom odgovornošću (44,45%), dok kod Biroa rada Herceg Novi ovaj procenat iznosi 64,16%, što znači za tri procenta više nego na nivou Biroa rada Bar.

2.1.2. Poslodavci prema obliku svojine

Tabela 2.1.2. Pregled poslodavaca prema oblicima svojine

Opština	Oblik svojine					UKUPNO
	Privatna	Državna	Mješovita	Zadružna	Dio.str.dr.	
Bar	127	32	8		5	172
Budva	125	21	5	1	2	154
Ulcinj	70	12	2		3	87
Svega	322	65	15	1	10	413

Pitanje oblika svojine poslodavca nije postojalo u upitnicima iz anketa sprovedenih 2003. godine i 2004. godine. Radi se o novom pitanju uvede-

nom u anketi od 2006.godine, a njegov značaj je u tome da se iz odgovora na isto mogu utvrditi podaci o tome koliko se na području opština koje pokriva Biro rada Bar odmaklo u privatizaciji.

Jasno je da najveći broj poslodavaca posluje sa sredstvima u privatnoj svojini, ili 77,97 % istih, što znači da je ostao jedan veoma mali broj preduzeća koja još nijesu privatizovana. Ovo budući da dosta organizacija posluje sa sredstvima u državnoj svojini. Radi se o javnim ustanovama, javnim preduzećima i državnim organima. Inače, privatni poslodavci su bolji privrednici nego država što je opštepoznata činjenica.

2.1.3. Pregled poslodavaca prema vrstama djelatnosti.

Tabela 2.1.3. Pregled poslodavaca prema vrstama djelatnosti na nivou Biroa rada Bar

Vrste djelatnosti	Opština			UKUPNO
	Bar	Budva	Ulcinj	
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2		1	3
Ribarstvo				
Vadjenje ruda i kamena	1		1	2
Preradivačka industrija	14	3	11	28
Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom, gasom i vodom	1	1	1	3
Gradjevinarstvo	3	4	1	8
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	60	47	30	137
Hoteli i restorani	25	58	19	102
Saobraćaj, skladištenje i veze	19	12	4	35
Finansijsko posredovanje		1		1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	12	9	5	26
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje	4	1	2	7
Obrazovanje	12	4	8	24
Zdravstveni i socijalni rad	9	3	1	13
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	10	11	3	24
Svega:	172	154	87	413

Od ukupnog broja poslodavaca 33,14% je u oblasti »Trgovina na veliko i malo«. Na drugom mjestu su poslodavci iz oblasti djelatnosti »Hoteli i restorani« i oni čine 24,70% poslodavaca koji su anketirani. Zatim slijede poslodavci iz djelatnosti »Saobraćaj i veze« (8,47%), »Preradivačka in-

dustrija« (6,80%), »Aktivnosti u vezi sa nekretninama« (6,30%) te »Obrazovanja« i »Ostale komunalne, društvene i lične usluge« sa zastupljenošću od po 5,81%. Kada se radi o poslodavcima iz ostalih djelatnosti, svi oni su zastupljeni u procentu nižem od 5%.

Ako pogledamo zastupljenost poslodavaca prema vrstama djelatnosti po opštinama, vidimo da je najviše poslodavaca u oblasti »Hoteli i restorani« zastupljeno u Opštini Budva i to u od 37,66%. U Ulcinju ovaj procenat iznosi 21,84% , a u Baru 14,53%. Što se tiče »Trgovine na veliko i malo«, najveći procenat zastupljenosti je u Baru - 34,88%, zatim u Ulcinju - 34,48%, a u Budvi - 30,52%.

Kod upoređivanja podataka sa rezultatima prethodnog istraživanja primjetna je značajna sličnost, kako u pogledu proporcionalne zastupljenosti poslodavaca iz pojedinih djelatnosti u obuhvaćenom uzorku, tako i kod njihove opštinske pripadnosti.

Primjera radi navodimo da od ukupno 2.117 anketiranih poslodavaca na nivou Crne Gore, njih 777 djeluju u oblasti trgovine, ili 36,70%. Kod Biroa rada Herceg Novi anketirano je 156 poslodavaca u djelatnosti trgovine ili 35,62%. Sve ovo samo po sebi govori o izraženoj ekspanziji ove djelatnosti u posljednjim godinama.

2.1.4. Poslodavci prema oblicima organizovanja . i vrstama djelatnosti

Ukupni prikaz oblika organizovanja poslodavaca u okviru pojedinih vrsta djelatnosti omogućava analizu za različite namjene. U ovom tekstu obrada je svedena na prikaz karakterističnih pokazatelja utvrđenog stanja, koji mogu biti indikativni za praćenje aktuelnih i, još više, predikciju tokova zaposlenosti i zapošljavanja u pojedinim sektorima proizvodnje i usluga.

Tabela 2.1.4. Pregled poslodavaca prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti na nivou Biroa rada Bar

Vrste djelatnosti	Oblici organizovanja									
	Akcionarsko društvo	Društvo sa ogran. odg.	Ortačko društvo	Preduzetnik	Ustanova	Nevladina organizacija	Zadruga	Dio stranog društva	Ostali oblici	UKUPNO
Poljoprivreda, lov i šumarstvo		1			2					3
Ribarstvo										
Vadjenje ruda i kamena	2									2
Preradivačka industrija	2	21	2	3						28
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom					3					3
Gradjevinarstvo	2	5			1					8
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	3	118	4	8	3			1		137
Hoteli i restorani	2	60	4	31				5		102
Saobraćaj, skladištenje i veze	5	28			2					35
Finansijsko posredovanje	1									1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	3	16		3	3			1		26
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje					4		1		2	7
Obrazovanje					22			2		24
Zdravstveni i socijalni rad		1			12					13
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	2	3		4	9	4		1	1	24
Svega:	22	253	10	49	61	4	1	10	3	413

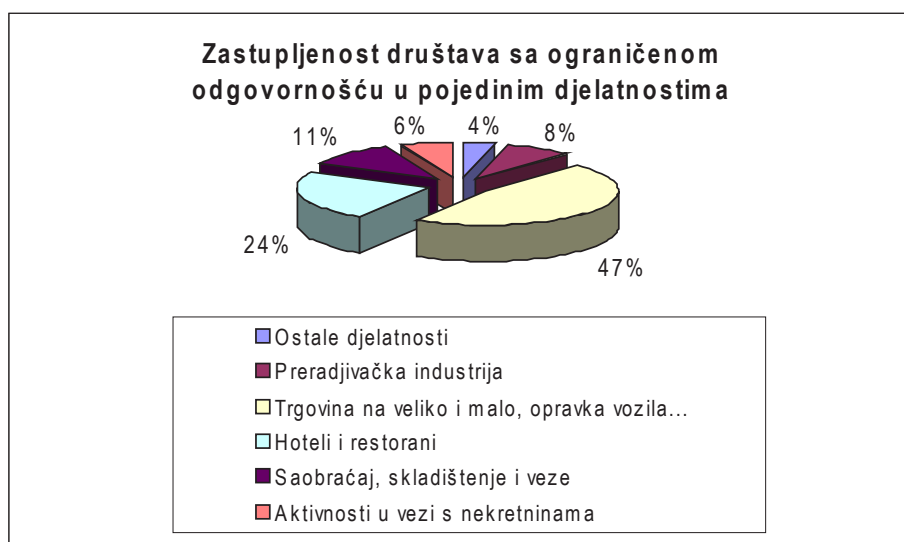
Iz ove tabele se vidi da je najveći broj poslodavaca organizovan kao društvo ograničene odgovornosti (253), zatim su na drugom mjestu ustanove (61), dok su preduzetnici na trećem mjestu prema broju anketiranih poslodavaca (49). Akcionarskih društava ima 22, ortačkih društava i djelova stranog

društva ima po 10, dok su svi ostali oblici organizovanja preduzetnika zastupljeni sa brojem 8.

Što se tiče vrsta djelatnosti najviše je anketirano poslodavaca iz oblasti »Trgovina ... » (137), »Hoteli i restorani« (102), te »Saobraćaj« (35), a iz oblasti djelatnosti »Preradivačka industrija« (28). Ovi podaci govore o tome da su na području Biroa rada Bar najzastupljenije privredne grane: trgovina, ugostiteljstvo sa turizmom, te saobraćaj i konačno preradivačka industrija.

U oblasti vanprivrede najviše su zastupljeni subjekti iz oblasti »Obrazovanja« (24).

Društva sa ograničenom odgovornošću predstavljaju 61,26% anketiranih poslodavaca. Distribucija ovog oblika organizovanja u pojedinim djelatnostima ilustrovana je u sljedećem grafičkom prikazu.

Iz ovog grafičkog prikaza vidi se da je zastupljenost društava sa ograničenom odgovornošću najviše izražena u oblasti trgovine (46,64%), zatim u oblasti ugostiteljstva (23,71%). Na trećem mjestu je saobraćaj sa učešćem od 11,07%, a na četvrtom prerađivačka industrija koja je zastupljena sa procentom od 8,30%. Na petom mjestu su aktivnosti u vezi nekretnina (6,33%). Sve ostale djelatnosti imaju učešće u procentu od 3,95%.

Nadalje, dajemo tabelarni pregled poslodavaca koji su anketirani prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti po opštinama koje pokriva Biro rada Bar, tj. za opštine Bar, Budvu i Ulcinj, i to za svaku posebno.

Tabela 2.1.4-1. Pregleda poslodavaca prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti za Opštinu Bar.

Vrste djelatnosti	Oblici organizovanja								UKUPNO	
	Akcionarsko društvo	Društvo sa ogran. odg.	Ortačko društvo	Preduzetnik	Ustanova	Nevladina organizacija	Zadruga	Dio stranog društva		Ostali oblici
Poljoprivreda, lov i šumarstvo		1			1					2
Ribarstvo										
Vadjenje ruda i kamena	1									1
Preradivačka industrija	1	11		2						14
Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom, gasom i vodom					1					1
Gradjevinarstvo	2	1								3
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	1	56		1	1			1		60
Hoteli i restorani	1	12		9				3		25
Saobraćaj, skladištenje i veze	2	17								19
Aktivnosti u vezi s nekretninama		9		2				1		12
Državna uprava i odbrana, soc. Osiguranje					4					4
Obrazovanje					12					12
Zdravstveni i socijalni rad		1			8					9
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	1	1		2	4	2				10
Svega:	9	109		16	31	2		5		172

Prema obliku organizovanja u Baru je anketirano najviše poslodavaca koji su registrovani kao društvo ograničene odgovornosti (109). Nakon toga na drugom mjestu su ustanove (31), a na trećem preduzetnici (16).

Prema vrstama djelatnosti najviše je zastupljena »Trgovina« (60) poslodavaca. »Hoteli i restorani« su zastupljeni sa 25, a »Saobraćaj« sa 19 poslodavaca.

2.1.4-2. Tabela pregleda poslodavaca prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti za opštinu Budva

Vrste djelatnosti	Oblici organizovanja									
	Akcionarsko društvo	Društvo sa ogran. odg.	Ortačko društvo	Preduzetnik	Ustanova	Nevladina organizacija	Zadruga	Dio stranog društva	Ostali oblici	Svega
Poljoprivreda, lov i šumarstvo										
Ribarstvo										
Vadjenje ruda i kamena										
Preradivačka industrija		3								3
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom					1					1
Gradjevinarstvo		3			1					4
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	1	40		4	2					47
Hoteli i restorani	1	36	1	18				2		58
Saobraćaj, skladištenje i veze	2	8			2					12
Finansijsko posredovanje	1									1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	3	4			4					9
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje							1			1
Obrazovanje					4					4
Zdravstveni i socijalni rad					3					3
Ostale komunalne, lične i druge usluge	1	2		1	6	1				11
Svega:	9	96	1	23	21	1	1	2		154

U Budvi je anketirano 96 poslodavaca koji su organizovani kao društvo sa ograničenom odgovornošću, zatim 23 preduzetnika i 21 ustanova. Prema vrstama djelatnosti anketom je obuhvaćeno najviše poslodavaca iz oblasti »Hoteli i restorani« (58). Za ovim dolazi »Trgovina« (47), te »Saobraćaj« (12).

2.1.4-3. Tabela pregleda poslodavaca prema oblicima organizovanja i vrstama djelatnosti za Opštinu Ulcinj.

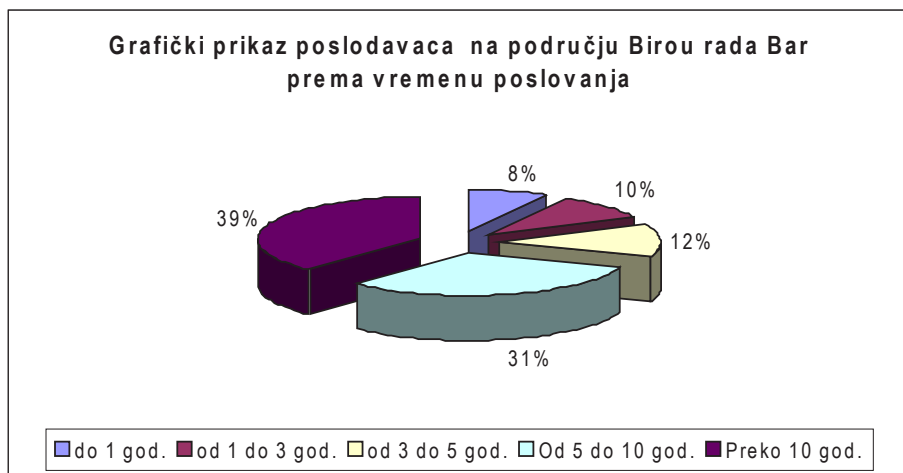
Vrste djelatnosti	Oblici organizovanja								Svega	
	Akcionarsko društvo	Društvo sa ogran. odg.	Ortačko društvo	Preduzetnik	Ustanova	Nevladina organizacija	Zadruga	Dio stranog društva		Ostali oblici
Poljoprivreda, lov i šumarstvo					1					1
Ribarstvo										
Vadjenje ruda i kamena	1									1
Prerađivačka industrija	1	7	2	1						11
Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom, gasom i vodom					1					1
Gradjevinarstvo		1								1
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	1	22	4	3						30
Hoteli i restorani		12	3	4						19
Saobraćaj, skladištenje i veze	1	3								4
Finansijsko posredovanje										
Aktivnosti u vezi s nekretninama		3		1	1					5
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje					2					2
Obrazovanje					6			2		8
Zdravstveni i socijalni rad					1					1
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti				1		1		1		3
Svega:	4	48	9	10	12	1		3		87

U Ulcinju je anketirano 48 poslodavaca koji su organizovani kao društvo sa ograničenom odgovornošću, 10 preduzetnika i 9 ortačkih društava.

Vežano za djelatnosti, najviše poslodavaca je anketirano iz oblasti trgovine (30), nakon toga je ugostiteljstvo (19), te prerađivačka industrija (11).

2.1.5. Poslodavci prema vremenu poslovanja

Cilj pitanja u anketi – **Datum osnivanja** – bio je da se na osnovu ovog pokazatelja, indirektno, dođe do saznanja koja mogu koristiti kod projektovanja i realizacije programa za unapređivanje kvaliteta usluga poslodavaca uz uvažavanje njihovih specifičnih potreba i zahtjeva koji su karakteristični za određene vremenske periode poslovanja.

Podatak da je svega 8,01% poslodavaca osnovano u posljednjoj godini treba vrednovati u kontekstu karakteristika odabranog uzorka, jer je izostavljanjem poslodavaca sa manjim brojem zaposlenih znatno reducirana upravo kategorija ispitanika sa poslovanjem do jedne godine. Ovo se može zaključiti i iz neposrednog uvida u sudski registar. Međutim, nezavisno od iznijetih razloga, njihovo učešće u populaciji je značajno, što upućuje na potrebu angažovanja Zavoda u zadovoljavanju njihovih kadrovskih potreba koje su primjerene kako za pokretanje biznisa, tako i prve mjesece poslovanja.

Učešće poslodavaca koji posluju od 1-3 godine na nivou Biroa iznosi 9,95%. Poslodavci koji djeluju u vremenskom periodu od 3-5 godina zastupljeni su procentom od 12,38%. Grupa poslodavaca koji posluju od 5-10 godina zastupljeni su procentom od 31,80%. Konačno, poslodavaca koji posluju preko 10 godina ima 37,86%, i njih je anketirano najveći broj zbog iznijetog razloga.

Podaci na nivou opština mogu se vidjeti iz sljedeće tabele:

Tabela 2.1.5. Pregled poslodavaca po opštinama prema dužini vremena poslovanja

OPŠTINA		Period postojanja					Svega
		do 1 god.	od 1 do 3 god.	od 3 do 5 god.	Od 5 do 10 god.	Preko 10 god.	
Bar.	Br.	14	13	20	45	80	172
	%	8,14	7,56	11,63	26,16	46,51	100
Budva	Br.	13	16	23	59	43	154
	%	8,50	10,46	15,03	37,91	28,10	100
Ulcinj	Br.	6	12	8	28	33	87
	%	6,69	13,79	9,20	32,18	37,93	100
Ukupno	Br.	33	41	51	132	156	413
	%	8,01	9,95	12,38	31,80	37,86	100

Učešće poslodavaca sa poslovanjem do jedne godine najviše je u Budvi – 8,50%, zatim u Baru – 8,14, a u Ulcinju najmanje – 6,69%.

U intervalu od jedne do tri godine procentualno najviše poslodavaca je u Ulcinju– 13,79%, zatim u Budvi– 10,46%, i konačno u Baru – 7,56%.

U grupi od tri do pet godina najviše poslodavaca je anketirano u Budvi – 15,03%, zatim u Ulcinju – 12,38%, i Baru – 11,63%.

Kod sljedećeg intervala (5-10 godina) najveće učešće anketiranih poslodavaca je u Budvi – 37,91%, nakon toga u Ulcinju – 32,18% i konačno u Baru – 26,16%.

Učešće poslodavaca koji posluju preko 10 godina zastupljeno je najviše na području Bara – 46,51%, u Ulcinju – 37,93%, a u Budvi –28,10%.

Iz prednjeg se vidi da je najviše anketirano poslodavaca koji posluju preko 10 godina. Njihovo učešće u ukupnom broju anketiranih iznosi – 37,86%, dok su na drugom mjestu poslodavci koji posluju u intervalu od 5-10 godina, čije učešće iznosi – 31,80%. U stvari, najmanje je anketirano poslodavaca koji posluju do jedne godine, a zatim se broj anketiranih, prema navedenim intervalima, stalno povećava da bi dostigao procenat od 37,86% kod poslodavaca koji posluju preko 10 godina.

Prošle godine najviše poslodavaca je anketirano u grupi koja posluje u intervalu od 3-5 godina.

2.1.6. Poslodavci prema broju zaposlenih

U sljedećoj tabeli prikazana je struktura poslodavaca prema broju zaposlenih na nivou Biroa rada Bar po opštinama.

Tabela 2.1.6. Pregled poslodavaca prema broju zaposlenih po opštinama

Opština	Poslodavci					
	Svega	1 radnik	od 1 do 5 radnika	od 5 do 10 radnika	od 10 do 50 radnika	preko 50 radnika
Bar	172	1	33	49	62	27
Budva	154		28	47	60	19
Ulcinj	87	1	29	21	26	10
Ukupno	413	2	90	117	148	56

Iako poslodavci sa manjim brojem zaposlenih u ovom istraživanju nijesu zastupljeni adekvatno njihovom učešću u ukupnoj populaciji, ipak valja znati da su oni dominantni, a nijesu tretirani zbog već iznijetog razloga (cilj ankete je bio da se njome obuhvate poslodavci sa što većim brojem zaposlenih). Radi toga je poslodavaca sa ovim brojem zaposlenih obuhvaćeno svega 2. Poslodavci koji zapošljavaju od 1-5 radnika zastupljeni su brojem od 90 anketiranih. Onih poslodavaca koji zapošljavaju od 5-10 radnika anketirano je 117. Na prvom mjestu po broju anketiranih poslodavaca su oni koji zapošljavaju od 10-50 radnika i takvih je 148, dok su poslodavci sa preko 50 zaposlenih zastupljeni brojkom od 56.

2.1.7. Pregled poslodavaca prema djelatnostima i broju zaposlenih

Upoređivanje poslodavaca prema djelatnostima i broju zaposlenih projektovano je zbog očekivanja da analiza ovih odnosa može obezbijediti dodatne informacije u cilju potpunijeg uvida u realno stanje na tržištu rada i racionalnije planiranje mjera i programa aktivne politike zapošljavanja.

Tabela 2.1.7. Pregled poslodavaca prema djelatnostima i broju zaposlenih

Vrste djelatnosti	Poslodavci					
	Svega	1 radnik	od 1 do 5 radnika	od 5 do 10 radnika	od 10 do 50 radnika	preko 50 radnika
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	3			2	1	
Ribarstvo						
Vadjenje ruda i kamena	2					2
Preradivačka industrija	28		6	6	12	4
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom	3					3
Gradjevinarstvo	8			2	5	1
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	137	1	36	43	49	8
Hoteli i restorani	102	1	25	35	32	9
Saobraćaj, skladištenje i veze	35		7	10	14	4
Finansijsko posredovanje	1					1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	26		8	11	7	
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje	7				2	5
Obrazovanje	24		1	1	10	12
Zdravstveni i socijalni rad	13		3	4	1	5
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	24		4	3	15	2
Svega:	413	2	90	117	148	56

Najviše poslodavaca je anketirano u oblasti »Trgovina« (137). U ovoj oblasti najviše poslodavaca zapošljavaju od 5-10 radnika (49). Na drugom mjestu su »Hoteli i restorani« (102). Kod ove djelatnosti najviše je poslodavaca koji zapošljavaju od 5 –10 radnika (35). Isti odnos je i kod djelatnosti »Saobraćaj« u kojoj od 35 anketiranih poslodavaca ima najviše zaposlenih, takodje, u grupi od 5-10 radnika (10 poslodavaca).

2.1.8. Podaci o pripadnosti organizacije poslodavca. nekoj drugoj organizaciji

Radi se o novom pitanju. Cilj istog jeste da se saznaju podaci da li je firma poslodavca samostalna ili posluje u okviru neke druge organizacije. Na postavljeno pitanje – **Da li je postojeća organizacija dio neke druge or-**

ganizacije (domaće ili strane) – 401 poslodavac je odgovorio da je njegova organizacija samostalna i da nije dio neke druge firme (97,09%). Ostali poslodavci –njih 12 je odgovorilo da je njihova organizacija dio neke druge organizacije, ili 2,91%. Smatramo da ovome nije potreban poseban komentar budući da je procenat samostalnih organizacija skoro stoprocentan.

2.1.9. Podaci o tržištu na kome organizacija dominantno posluje

Takođe se radi o novom pitanju. Iz odgovora poslodavaca na isto kroz četiri modaliteta, dobili smo sljedeće podatke o tržištu na kome poslodavci sa područja Regije koju pokriva Biro rada Bar dominantno posluju, i to:

- Lokalnom - 296,
- Regionalnom – 52,
- Nacionalnom – 19 i
- Međunarodnom – 46.

Znači, najviše organizacija posluje na lokalnom tržištu – 71,60%, zatim na regionalnom – 12,62%, na trećem mjestu su organizacije koje dominantno posluju na međunarodnom tržištu –11,17%, dok su organizacije koje dominantno posluju na nacionalnom tržištu najmanje zastupljene sa svega 4,61% anketiranih organizacija.

Podaci iz odgovora poslodavaca su veoma indikativni i sami za sebe ne mogu dati realnu sliku ekspanzije poslodavaca na širim tržištima. Eventualno, za detaljnije podatke neophodno bi bilo sprovesti šire istraživanje na ovu temu.

2.2. Podaci o radu i planskim dokumentima poslodavaca

2.2.1. Podaci o radu i poslovanju poslodavaca

Cilj ovog pitanja jeste da se ustanove mišljenja samih poslodavaca o radu i poslovanju njihovih firmi.

Na postavljeno pitanje – **Kako ocjenjujete rad/poslovanje vaše firme**-poslodavci su odgovorili preko tri modaliteta, sa sljedećim pokazateljima:

- ✓ **Dobro** – 128 ili 31 % poslodavaca
- ✓ **Zadovoljavajuće** – 257 ili 62,22 %
- ✓ **Loše** – 28 ili 6,78 %.

Prednji odgovori govore sami za sebe pa ih nije potrebno posebno komentarisati. Može se samo konstatovati da je mali procenat poslodavaca koji rad svojih firmi ocjenjuju loše.

Ako uporedimo odgovore na prednje pitanje sa odgovorima iz prošlogodišnje ankete, možemo konstatovati da je opao procenat poslodavaca koji poslovanje svoje firme ocjenjuju »dobro« za 4,57%, dok je došlo do povećanja kod odgovora »zadovoljavajuće« za 6,48%. Opao je i procenat poslodavaca koji su rad svoje firme ocijenili »loše« sa 8,67% na 6,78%.

2.2.2. Poslodavci koji imaju/nemaju plan razvoja firme

Na prednje pitanje poslodavci su mogli da odgovore preko 4 modaliteta sa DA ili NE.

Na pitanje – Da li imate biznis plan – 193 poslodavaca je odgovorilo DA, a 220 NE.

Na pitanje – Da li imate plan razvoja – 229 poslodavaca je odgovorilo DA, a 184 NE.

Na pitanje – Da li imate usvojen sistem kvaliteta – 155 poslodavaca je odgovorilo sa DA, a 258 sa NE.

Na pitanje – Da li planirate investicije – 291 poslodavac je odgovorio DA, a 122 NE.

Dakle, što se tiče planiranih investicija tu odgovori poslodavaca sadrže najveću dozu optimizma, jer je 70,46% njih kazalo da imaju investicione planove, što je pozitivno i ohrabrujuće gledajući sa aspekta novog zapošljavanja.

Manje od 50% poslodavaca ima biznis plan i usvojen sistem kvaliteta, a preko ovog procenta poslodavci su kazali da imaju plan razvoja, što je takođe dobro, gledajući sa navedenog aspekta.

2.3. Zaposlenost i zapošljavanje u tekućoj godini

2.3.1. Prosječna zaposlenost u tekućoj godini . prema vrstama djelatnosti

Zbog relativno velikog broja zapošljavanja koji je sezonskog karaktera, posebno su obradjeni podaci za prosječnu zaposlenost u tekućoj godini (2007) i ukupnu zaposlenost registrovanu na dan anketiranja (15. oktobar-15 novembar 2007. godine).

Tabela 2.3.1. Prosječan broj ukupno zaposlenih prema vrstama djelatnosti i opštinama u 2007.godini:

Vrste djelatnosti	Opština			Svega
	Bar	Budva	Ulcinj	
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	22		16	38
Ribarstvo				
Vadjenje ruda i kamena	107		111	218
Preradivačka industrija	558	45	112	715
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom	128	180	180	488
Gradjevinarstvo	363	50	8	421
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	808	527	379	1.714
Hoteli i restorani	794	2.822	1.165	4.781
Saobraćaj, skladištenje i veze	1.532	202	46	1.780
Finansijsko posredovanje		94		94
Aktivnosti u vezi s nekretninama	101	108	10	219
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje	322	265	118	705
Obrazovanje	540	286	309	1.135
Zdravstveni i socijalni rad	610	174	139	923
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	403	257	34	694
Svega:	6.288	5.010	2.627	13.925

Dakle, u 2007. godini na nivou Biroa bilo je zaposleno prosječno 13.925 lica od kojih u Baru 6.228, u Budvi 5.010 i u Ulcinju 2625.

Najveća prosječna zaposlenost u 2007. godini bila je prisutna u ugostiteljskoj djelatnosti – Hoteli i restorani. U ovoj djelatnosti zaposleno je 4.781 lica, od kojih najviše na području opštine Budva (2.822), u Ulcinju (1.165), a u Baru (794) lica. Učešće zaposlenih na području opštine Budva u ovoj

djelatnosti na nivou Biroa rada iznosi 59,03 %. Ovo je rezultat činjenice da je Budva najrazvijenija turistička destinacija u Crnoj Gori.

Na drugom mjestu prema broju zaposlenih je djelatnost »Saobraćaj, skladištenje i veze« (1.780). Najviše zaposlenih je na području Bara (1.532), ili 86,07%, što je posljedica većeg broja zaposlenih u Luci »Bar« i »Barskoj plovidbi«. Zatim, na trećem mjestu, prema broju zaposlenih, nalazi se djelatnost »Trgovina« (1.714). Od ovog broja u Baru je zaposleno 808 lica, u Budvi 527, a u Ulcinju 379 lica. Znači u Baru je u ovoj djelatnosti zaposleno skoro koliko u Budvi u Ulcinju zajedno.

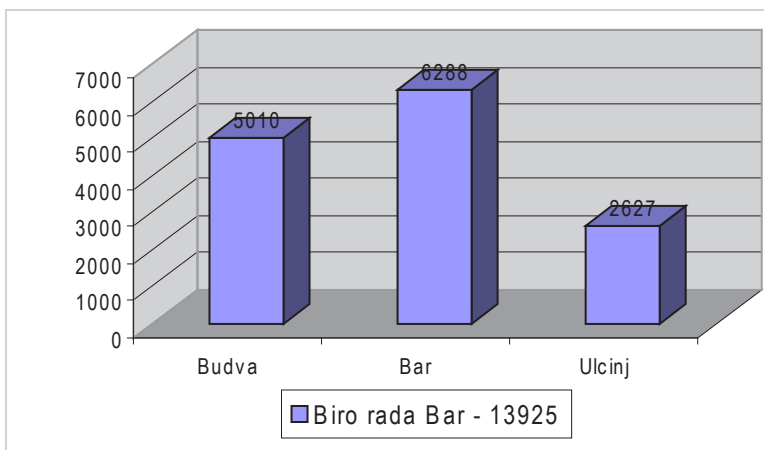
Što se tiče vanprivredne djelatnosti najviše je zaposlenih u obrazovanju (1.135), te zdravstvu (923).

Ovdje valja istaći činjenicu da će se do kraja 2007.godine prosječna zaposlenost povećati, jer je istraživanje završeno skoro dva mjeseca prije kraja godine i istim nije obuhvaćen period od 1/6 godine.

Prosječna zaposlenost, prema prethodnoj anketi, iznosila je 12.406 lica u 2005.godini, što znači da je, u odnosu na ovu godinu došlo do povećanja broja zaposlenih za 1.519 lica , ili 12,24 %, što je veoma dobro i govori o ekspanziji privrednog razvoja u Regiji koju pokriva Biro rada Bar.

Na nivou Crne Gore prosječno je bilo zaposleno 88.945 lica (72.840 u 2005.godini), a u Herceg Novom 11.751 zaposlenih (11.342 u 2005.godini). Znači prosječan broj zaposlenih u Birou rada Bar iznosi 15,66% u odnosu na prosjek zaposlenih u Crnoj Gori, što je prilično značajno učešće. Inače, kao što se vidi iz gore navedenih brojki, do povećanja broja zaposlenih je došlo i na nivou Crne Gore i na nivou Biroa rada Herceg Novi.

Prosječan broj ukupno zaposlenih na području Biroa rada Bar ilustrovan je donjim grafičkim prikazom po opštinama kako slijedi.

Vidi se da je najveća prosječna zaposlenost u 2007. godini bila prisutna u opštini Bar (6.288) ili 45,16 %. Na drugom mjestu je opština Budva sa 5.010 zaposlena, što iznosi 35,97 %. Najmanje zaposlenih je bilo u opštini Ulcinj - 2.627 lica odnosno 18,87 %, od ukupno zaposlenih u Regiji.

2.3.2. Ostvareno zapošljavanje u 2007. godini

Struktura ostvarenog povećanja broja zaposlenih prema nivoima obrazovanja prikazana je u sljedećoj tabeli.

Tabela 2.3.2. Pregled ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema vrstama radnog odnosa i stepenima stručne spreme na nivou Biroa rada Bar

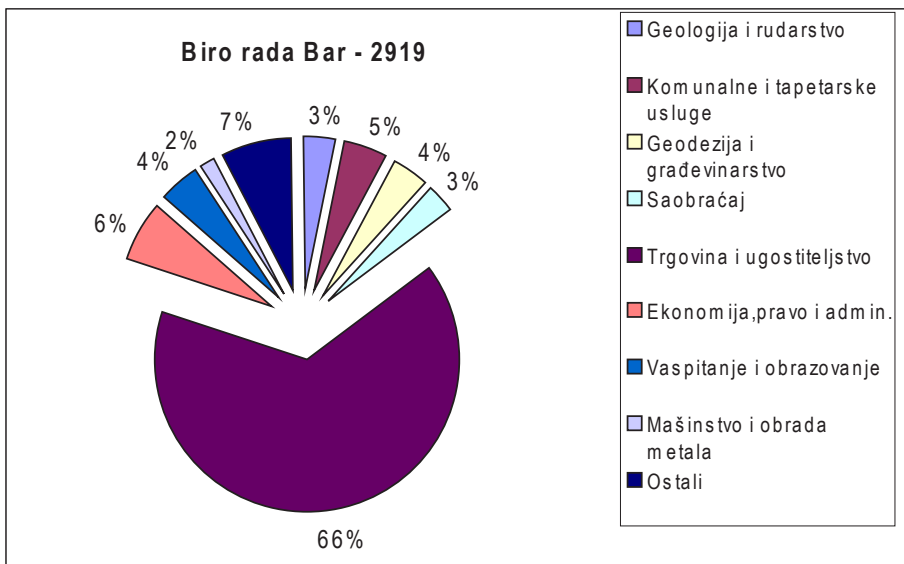
Broj zaposlenih	Stepeni stručne spreme								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Odredjeno vrijeme	326	262	372	397	187	97	100	1	1.742
Neodredjeno vrijeme	74	70	242	534	126	75	55	1	1.177
Ukupno	400	332	614	931	313	172	155	2	2.919

Dakle, u toku 2007. godine / na dan izvršenog anketiranja /, na nivou Biroa rada Bar zaposleno je ukupno 2.919 lica od kojih 1.742 na određeno

i 1.177 na neodređeno vrijeme. Najviše je zaposlenih sa IV stepenom stručne spreme (931), dok su na drugom mjestu lica sa III stepenom stručne spreme (614).

Više lica se zaposlilo na određeno vrijeme, što je i logično, imajući u vidu sezonski karakter privrede na području Biroa rada Bar, tj. izraženu potrebu za zapošljavanjem u toku ljetnje turističke sezone, tako da se najveći broj zapošljavanja na određeno vrijeme ostvaruje kroz sezonsko zapošljavanje u ugostiteljstvu i trgovini.

Nadalje dajemo grafički prikaz ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema grupama zanimanja:

Struktura ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema grupama zanimanja visoko korelira sa pokazateljima o zapošljavanju prema djelatnostima poslodavaca. To je očekivani rezultat, jer je klasifikacija grupa zanimanja veoma slična podjeli vrsta djelatnosti.

Nadalje, dajemo tabelarni pregled ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema vrstama radnog odnosa i stepenima stručne spreme po opštinama.

Tabela 2.3.2-1. Pregled ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema vrstama radnog odnosa i stepenima stručne spreme za opštinu Bar

Broj zaposlenih	Stepeni stručne spreme								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Odredjeno vrijeme	233	183	186	224	32	20	52		930
Neodredjeno vrijeme	36	38	105	46	1	31	19	1	277
Ukupno	269	221	291	270	33	51	71	1	1.207

Na području opštine Bar, u toku 2007. godine zaposlilo se ukupno 1.207 lica, od kojih 930 na odredjeno i 277 na neodredjeno vrijeme. Najviše lica je zaposleno sa III stepenom stručne spreme (291).

Tabela 2.3.2-2. Pregled ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema vrstama radnog odnosa i stepenima stručne spreme za opštinu Budva

Broj zaposlenih	Stepeni stručne spreme								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Odredjeno vrijeme	30	74	81	138	153	43	3		522
Neodredjeno vrijeme	3	14	67	392	125	37	26		664
Ukupno	33	84	148	530	278	80	29		1.186

U Budvu je zaposleno 1.188 lica, od kojih 522 na određeno, a 664 na neodredjeno vrijeme. Najviše zaposlenih je bilo sa IV stepenom stručne spreme (530). Ovdje valja znati da je od ukupnog broja zaposlenih lica u 2007. godini u ovoj opštini (1.186) njih najmanje zaposleno sa evidencije nezaposlenih Kancelarije za zapošljavanje Budva. Gro zaposlenih su iz drugih opština Crne Gore. Ovo stoga što Budvi odavno nedostaje kvalifikovana radna snaga u svim oblastima a naročito u ugostiteljstvu, građevinarstvu i trgovini.

Tabela 2.3.2-3. Pregled ostvarenog zapošljavanja u 2007. godini prema vrstama radnog odnosa i stepenima stručne spreme za opštinu Ulcinj

Broj zaposlenih	Stepeni stručne spreme								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Odredjeno vrijeme	63	5	105	35	2	34	45	1	290
Neodredjeno vrijeme	35	18	70	96		7	10		236
Ukupno	98	23	175	131	2	41	55	1	526

U Ulcinju je u toku prošle godine ukupno zaposleno 526 lica, od kojih 290 na određeno i 236 na neodređeno vrijeme. Najviše zaposlenih je bilo sa III stepenom stručne spreme (175).

2.3.3. Obrazovna i profesionalna struktura zaposlenih

Zbog ranije navedenih razloga, struktura ukupno zaposlenih na dan anketiranja (15.oktobar-15.novembar 2007. godine) prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja, obradjena je odvojeno od pokazatelja prosječne zaposlenosti tokom 2007. godine.

Tabela 2.3.3. Struktura zaposlenih* prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja na nivou Biroa rada Bar

Grupa zanimanja	Stepeni stručne spreme								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo	35	24	105	176	1	15	12		368
Šumarstvo i obrada drveta			75	5		2	2		84
Geologija i rudarstvo			20	69		4	12		105
Mašinstvo i obrada metala	18	34	249	89	51	20	34	2	497
Elektrotehnika		2	43	102	5	10	12		174
Hemija, nemetali i grafičarstvo			67	16	28	2	3		116
Tekstilstvo i kožarstvo	89	3	4	4	2		1		103
Komunalne i tapetarske usluge	369	146	119	62	10	10	29	1	746
Geodezija i gradjevinarstvo	84	59	81	125	65	13	53	6	486
Saobraćaj	24	177	232	366	7	110	47	2	965
Trgovina i ugostiteljstvo	173	299	1.061	2.185	414	181	161	2	4.476
Ekonomija, pravo i administracija	9	33	68	1.038	42	296	702	17	2.205
Vaspitanje i obrazovanje	1		1	35	18	416	500	8	979
Društveno-humanističko područje				76		10	15		101
Prirodno-matematičko područje				2		21	7	1	31
Kultura, umjetnost	3		6	89	2	10	50		160
Zdravstvo, farmacija			1	426	52	33	173	3	688
Fizička kultura i sport	3		1	8		3	1		16
Ostalo:	468	207	109	45	8	12	9	4	862
Svega:	1.276	984	2.242	4.918	705	1.168	1.823	46	13.162

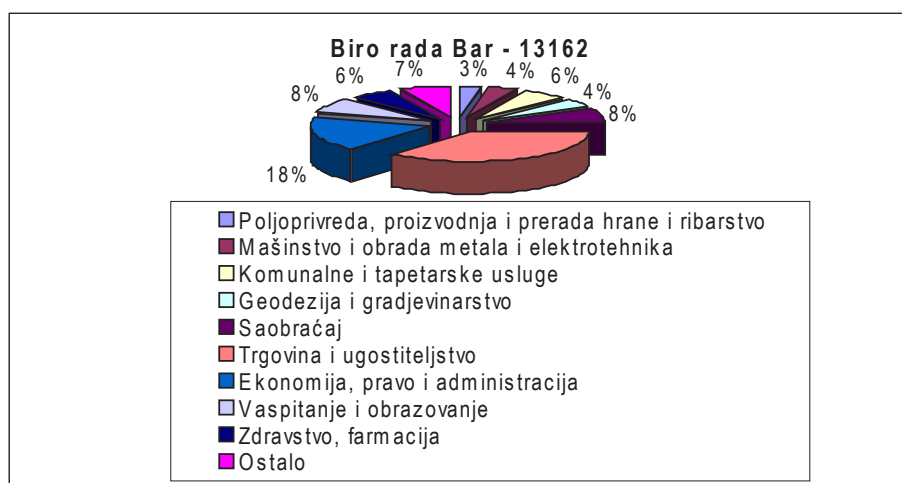
* Ukupno zaposleni /na određeno i neodređeno vrijeme/

Ukupno je na dan anketiranja na području Biroa rada Bar bilo zaposleno 13.162 lica. Ova zaposlenost je manja od prosječne u 2007. godini za 763 lica, ili 5,48%, što je logično, budući da je u vremenu anketiranja prestao radni odnos jednom broju pretežno zaposlenih sezonaca.

Najviše je bilo zaposlenih sa IV stepenom stručne spreme – 4.918 lica ili 37,37% od ukupnog broja zaposlenih. Na sljedećem mjestu, prema broju zaposlenih su lica sa III stepenom stručne spreme – 2.242 ili 17,03%. Na trećem mjestu prema broju ukupno zaposlenih na dan anketiranja su lica sa VII stepenom stručne spreme – 1.823, što čini 13,85% zaposlenih. Učešće ostalih stepena stručne spreme u ukupnom broju zaposlenih je ispod 10%.

Valja imati u vidu da u ukupnom broju zaposlenih, lica sa višom i visokom stručnom spremom čine brojku od 2.991, ili 22,72% zaposlenih, što je prilično povoljno imajući u vidu značaj obrazovanih kadrova za ukupan društveni razvoj.

Sljedeće grupe zanimanja dominantno opredjeljuju profesionalnu strukturu ukupno zaposlenih na dan anketiranja.

Zanimanja iz područja rada »Trgovina i ugostiteljstvo« registrovana su kod 34% zaposlenih. Na drugom mjestu su Ekonomija, pravo i administracija (16,75%). Obrazovanje i vaspitanje su na trećem mjestu po zaposlenosti (7,44%). Učešće ostalih grupa zanimanja je manje, što se vidi iz grafikona,

s tim da istim nijesu obuhvaćene grupe zanimanja sa učešćem ispod 3% u ukupnom broju zaposlenih na dan anketiranja. Napominjemo da su u »Ostala« zanimanja najviše svrstana zanimanja nekvalifikovanih radnika i ista učestvuju sa procentom od 6,55%.

Ovakvu strukturu zaposlenih prema grupama zanimanja uslovile su dvije okolnosti. Prvo, ona je ekvivalentna učešću zaposlenih u djelatnostima koje »pokrivaju« pojedine grupe zanimanja. Drugo, prilikom anketiranja poslodavaca, zaposleni su svrstavani prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja na osnovu zanimanja koje obavljaju, a ne na osnovu formalnih kvalifikacija koje posjeduju.

Nadalje, dajemo tabelarne preglede strukture zaposlenih prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja na dan anketiranja po opštinama.

Tabela 2.3.3-1. Struktura zaposlenih prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja u Baru

Grupa zanimanja	Stepeni stručne spreme								Svega
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo	35	2	70	163	1	14	11		296
Šumarstvo i obrada drveta			2				2		4
Geologija i rudarstvo			3	1		1	3		8
Mašinstvo i obrada metala	2	31	152	56	51	18	33	2	345
Elektrotehnika		2	29	57	5	8	12		113
Hemija, nemetal i grafičarstvo			67	14	28	2	2		113
Tekstilstvo i kožarstvo	89		4	4	1		1		99
Komunalne i tapetarske usluge	216	40	28	47	8	3	3		345
Geodezija i gradjevinarstvo	48	59	74	102	62	3	28		376
Saobraćaj	14	174	155	278	6	108	46	2	783
Trgovina i ugostiteljstvo	53	98	378	595	25	27	12		1.188
Ekonomija, pravo i administracija	9	30	50	448	7	159	358	8	1.069
Vaspitanje i obrazovanje				18	8	136	224	7	393
Društveno-humanističko područje				76		6	5		87
Prirodno-matematičko područje				2		1	6	1	10
Kultura, umjetnost			3	18	2	2	17		42
Zdravstvo, farmacija				314	2	22	111	3	452
Fizička kultura i sport	3		1	1		3	1		9
Ostalo:	372	173	71	26	8	9	9	4	672
Svega:	841	609	1.087	2.220	214	522	884	27	6.404

Na dan anketiranja ukupno je kod obuhvaćenih poslodavaca bilo zaposleno u Baru 6.404 lica, od kojih najviše sa IV stepenom stručne spreme (2.220) ili 34,67% od zaposlenih. Na drugom mjestu po broju zaposlenih su lica sa III stepenom stručne spreme (1.087), a na trećem lica sa VII stepenom stručne spreme (884).

Tabela 2.3.3-2. Struktura zaposlenih prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja u Budvi

Grupa zanimanja	Stepeni stručne spreme								Svega
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo		16	19	13		1			49
Šumarstvo i obrada drveta			39						39
Geologija i rudarstvo									
Mašinstvo i obrada metala		2	75	21			1		99
Elektrotehnika			13	45		2			60
Hemija, nemetali i grafičarstvo									
Tekstilstvo i kožarstvo		1							1
Komunalne i tapetarske usluge	65	106	36	13	2	1	23	1	247
Geodezija i gradjevinarstvo	13		2	23	3	9	18	6	74
Saobraćaj	2	2	33	78	1	2	1		119
Trgovina i ugostiteljstvo	3	160	503	1.465	387	149	132	1	2.800
Ekonomija, pravo i administracija			5	524	28	111	297	7	972
Vaspitanje i obrazovanje				13		156	135		304
Društveno-humanističko područje						4	9		13
Prirodno-matematičko područje						12	1		13
Kultura, umjetnost	1		2	55		5	28		91
Zdravstvo, farmacija				41	50	4	31		126
Fizička kultura i sport				7					7
Ostalo:		30	11	2					43
Svega:	84	317	738	2.300	471	456	676	15	5.057

U Budvi su poslodavci na dan anketiranja imali 5.057 zaposlenih lica, od kojih najviše sa IV stepenom stručne spreme (2.300) što iznosi 45,48%. Svi ostali zaposleni u drugim stepenima stručne spreme su zastupljeni u mnogo manjem procentu. Tako je III stepen, na drugom mjestu, zastupljen sa 738 zaposlenih, a VII stepen, na trećem mjestu, sa 676 zaposlena lica.

Tabela 2.3.3-3. Struktura zaposlenih prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja u Ulcinju

Grupa zanimanja	Stepeni stručne spreme								Svega
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo		6	16				1		23
Šumarstvo i obrada drveta			34	5		2			41
Geologija i rudarstvo			17	68		3	9		97
Mašinstvo i obrada metala	16	1	22	12		2			53
Elektrotehnika			1						1
Hemija, nemetal i grafičarstvo				2			1		3
Tekstilstvo i kožarstvo		2			1				3
Komunalne i tapetarske usluge	88		55	2		6	3		154
Geodezija i gradjevinarstvo	23		5			1	7		36
Saobraćaj	8	1	44	10					63
Trgovina i ugostiteljstvo	117	41	180	125	2	5	17	1	488
Ekonomija, pravo i administracija		3	13	66	7	26	47	2	164
Vaspitanje i obrazovanje	1		1	4	10	124	141	1	282
Društveno-humanističko područje							1		1
Prirodno-matematičko područje						8			8
Kultura, umjetnost	2		1	16		3	5		27
Zdravstvo, farmacija			1	71		7	31		110
Fizička kultura i sport									
Ostalo:	96	4	27	17		3			147
Svega:	351	58	417	398	20	190	263	4	1.701

U Ulcinju su poslodavci na dan anketiranja prikazali 1.701 zaposlenih. Najviše je sa III stepenom stručne spreme (417). Sa IV stepenom stručne spreme bilo je 398, a sa VII stepenom 263 zaposlenih.

2.3.4. Starosna struktura zaposlenih

Odgovorom poslodavaca na ovo pitanje dobijeni su veoma značajni podaci, što se može ustanoviti iz tabele koja slijedi.

Tabela 2.3.4. Pregled starosne strukture zaposlenih

Starosna struktura zaposlenih									
Starosno doba	Pol	Stepen stručne spreme							
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Do 18 godina	Ž	4	3	7	2				
	U	43	5	9	3				
Od 19 do 24	Ž	56	37	113	170	2	30	25	
	U	133	123	244	335	2	49	36	
Od 25 do 30	Ž	87	54	207	675	8	112	160	4
	U	198	125	488	1.183	24	176	294	4
Od 31 do 40	Ž	122	105	196	678	184	193	360	9
	U	292	226	612	1.588	216	295	556	10
Od 41 do 50	Ž	139	121	158	611	70	234	304	9
	U	344	244	516	1.110	161	392	535	19
Od 51 do 54	Ž	61	59	80	291	16	71	99	3
	U	169	157	258	507	232	123	219	4
Od 55 do 65	Ž	50	28	28	82	8	74	77	1
	U	97	104	115	192	70	133	183	9

Ova tabela prikazuje podatke o starosnoj i polnoj strukturi zaposlenih po stepenima stručne spreme na području Biroa rada Bar na dan anketiranja poslodavaca.

Što se tiče polne strukture, od 13.162 zaposlenih, žena je 6.277, ili 47,69% od ukupno zaposlenih. Ovo znači da je broj zaposlenih muškaraca 6.885, ili 52,31%. Dakle, slobodno se može reći da je u pogledu zaposlenosti na području Biroa rada Bar postignuta potpuna ravnopravnost između polova. Inače, najviše žena je zaposleno u IV stepenu stručne spreme (2.509), što je neznatno više nego što je zaposleno muškaraca u ovom stepenu stručne spreme.

Kada je riječ o starosnoj strukturi zaposlenih, onda moramo primijetiti činjenicu da je starosna struktura zaposlenih prilično nepovoljna. Najviše je zaposlenih u starosnoj grupi od 31-40 godina (3.792), a zatim u grupi od 41-50 godina (3.321). Na trećem mjestu je grupa od 25-30 godina (2.443). Mladi do 30 godina starosti učestvuju u ukupnoj zaposlenosti sa brojkom od 3.425, ili 26%.

2.3.5. Zaposlenost u tekućoj i godini osnivanja firmi poslodavaca

Uporedni pregled broja zaposlenih u tekućoj godini i godini osnivanja poslodavca ima za cilj da dopuni predstavu o kretanju zaposlenih na području Biroa rada Bar, prema vremenu poslovanja obuhvaćenih poslodavaca. U tom smislu je i koncipirano ovo pitanje.

Obzirom da se radi o specifičnom aspektu zaposlenosti, na osnovu jednog pitanja, nije moguće pouzdanije zaključivanje povezanosti dužine poslovanja sa brojem zaposlenih. Za takvu analizu potrebna su uporedjenja prema oblicima organizovanja, djelatnostima poslodavaca i drugim obilježjima, što nije predmet ovog istraživanja. Prema tome, pokazatelji odgovora na ovo pitanje više su indikativni za projektovanje novih istraživanja sa pretenzijom za njihovu dublju analizu nego što se mogu koristiti za projektovane ciljeve ovog istraživanja.

Tabela 2.3.5. Pregled zaposlenih u tekućoj i godini osnivanja firme poslodavca

OPŠTINA		Period postojanja					Svega
		do 1 god.	od 1 do 3 god.	od 3 do 5 god.	Od 5 do 10 god.	Preko 10 god.	
Bar	tek.g.	471	209	471	1.268	3.869	6.288
	god.osn.	712	208	264	767	1.374	3.325
	%	-33,85	0,48	78,41	65,32	181,59	89,11
Budva	tek.g.	1.297	162	390	1.100	2.046	4.995
	god.osn.	464	135	285	678	1.945	3.507
	%	179,53	20,00	36,84	62,24	5,19	42,43
Ulcinj	tek.g.	1.006	102	105	276	1.138	2.627
	god.osn.	19	102	91	131	554	897
	%	5.194,74		15,38	110,69	105,42	192,87
Ukupno	tek.g.	2.774	473	966	2.644	7.053	13.910
	god.osn.	1.195	445	640	1.576	3.873	7.729
	%	132,13	6,29	50,94	67,77	82,11	79,97

Dakle, broj zaposlenih u godini osnivanja firmi poslodavaca, na nivou Biroa rada, je bio 7.729 lica, dok je sada u 2007.godini, prosjek zaposlenosti iznosio 13.910 zaposlenih. Došlo je do povećanja broja zaposlenih za 6.729 lica, ili 79,97 %.

2.3.6. Invalidi i penzionisani radnici

Ukupno je u 2007. godini kod anketiranih poslodavaca bilo zaposleno 98 invalida. Od ovog broja, 61 ili 62,24% zaposleno je u djelatnosti Saobraćaj, skladištenje i veze. Na drugom mjestu je Prerađivačka industrija gdje je zaposleno 16 invalida, a na trećem mjestu je djelatnost Hoteli i restorani sa 9 zaposlenih invalida. U svim ostalim djelatnostima broj zaposlenih invalida je zanemarljiv (12).

U tekućoj godini penzionisano je 72 radnika od kojih najviše u Saobraćaju -13, Ugostiteljstvu-10, Komunalnoj djelatnosti i Obrazovanju po -8, Građevinarstvu -6, Trgovini, Vađenju ruda i kamena i Prerađivačkoj industriji po -5, dok je u ostalim djelatnostima broj penzionisanih radnika bio manji.

Najviše invalida je zaposleno u Baru – 89, u Budvi – 7, a u Ulcinju – 2.

Ove godine, rukovođeni praksom, postavili smo novo pitanje poslodavcima: **da li su spremni da radno angažuju penzionera?** Samo je 48 njih odgovorilo potvrdno, ili 11,62%. Ostali su kazali da ne bi rado angažovali penzionera. U Budvi je pozitivno odgovorilo 20, u Baru 18, a u Ulcinju 10 poslodavaca.

Na četvrto pitanje iz ove oblasti, takođe novo, poslodavci su dali odgovor da su u toku 2007.godine radno angažovali ukupno 58 penzionera od kojih 25 u Budvi, 23 u Baru i 10 u Ulcinju. Iste su najviše radno angažovali na poslovima noćnih čuvara, a dijelom u ugostiteljstvu, najčešće na radnom mjestu kuvara.

2.3.7. Viškovi zaposlenih

Na pitanje da li su imali viškova zaposlenih u 2007. godini potvrdno je odgovorilo svega 13 poslodavaca, ili 3,15% ukupno anketiranih poslodavaca, kod kojih je evidentirano ukupno 49 lica sa takvim statusom. Iz pokazatelja, da čak 97,85% poslodavaca nije iskazalo viškove zaposlenih, moglo bi se zaključiti da ovaj problem nije izražen na području Biroa rada, tj. da je riješen u prethodnim godinama. Međutim, po našem mišljenju viškova ima još, mada ne u većem obimu, naročito kod preduzeća koja još

nijesu privatizovana. Ali, zbog teških socijalnih posljedica koje izaziva dovođenje zaposlenih u taj status, većina poslodavaca ne iskazuje realni višak zaposlenih prije zvanične verifikacije konkretnog programa takvog karaktera.

Na nivou Crne Gore slična je situacija. Poslodavci su u 2007. godini prikazali višak zaposlenih u ukupnom broju od 1.580, dok ovaj broj u Birou rada Herceg Novi iznosi 45. Broj poslodavaca koji je prikazao postojanje viška zaposlenih na nivou CG je 104, ili 4,91% anketiranih, dok je u H. Novom 17 poslodavaca kazalo da ima višak zaposlenih, što je 3,88% anketiranih poslodavaca.

I pored toga što dobijeni odgovori na nivou Biroa nijesu odraz realnog stanja u pogledu viškova zaposlenih, indikativni su razlozi i načini rješavanja koje navode poslodavci.

Tabela 2.3.7-1. Viškovi zaposlenih prema razlozima i načinima rješavanja

Razlozi	Broj. odgovora	%	Načini rješavanja	Broj. odgovora	%
A. Prestrukturiranje proizvodnje	1	7,14	A. Otpremnina	5	33,33
B. Smanjenje obima proizvodnje/usluga	7	50,00	B. Raspored kod istog ili drugog poslodavca	4	26,67
C. Neodgovarajuća struktura zaposlenih	4	28,57	C. Prekvalifikacija, dokvalifikacija i dr.	4	26,67
D. Nešto drugo	2	14,29	D. Nije riješen status		
Ukupno:	14	100	E. Nešto drugo	2	13,33
			Ukupno:	15	100

(*Ispitanicima je omogućeno da odaberu više od jednog između predloženih odgovora)

Iz tabele je očigledno da je smanjenje obima proizvodnje ključni razlog za utvrđivanje viška zaposlenih (50,00%).

Odgovori koji se odnose na odabrane načine rješavanja viškova zaposlenih ukazuju da se poslodavci najčešće opredjeljuju za otpremninu (33,33%), kao način rješavanja problema viška zaposlenih, dok se ostali vidovi koriste u manjem obimu.

Inače u prošlogodišnjoj anketi 39 poslodavaca je iskazalo viškove zaposlenih, ili 8,45% anketiranih. Prikazali su višak od 418 zaposlenih kao višak,

što je 8,5 puta veći broj od viška iskazanog ove godine. Najvjerojatnije da su se preduzeća oslobodila viška zaposlenih na jedan od propisanih načina, a najviše isplatom otpremnine, što nam je poznato iz svakodnevnog rada i kontakata sa strankama.

Tabela 2.3.7-2. Viškovi zaposlenih prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja

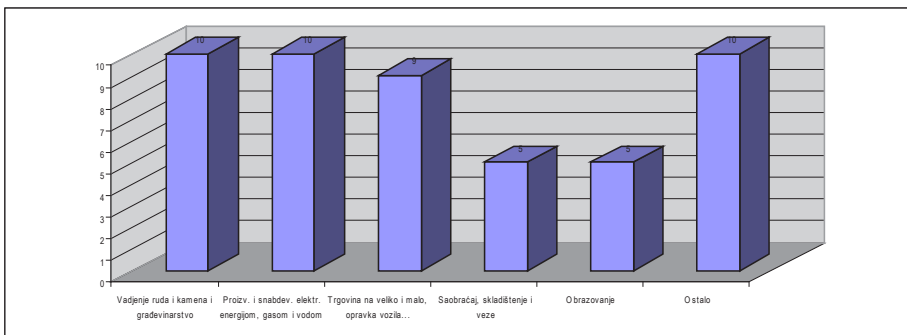
Grupa zanimanja	Stepeni stručne spreme – broj radnika								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo									
Šumarstvo i obrada drveta									
Geologija i rudarstvo									
Mašinstvo i obrada metala					10		1		11
Elektrotehnika							1		1
Hemija, nemetali i grafičarstvo									
Tekstilstvo i kožarstvo									
Komunalne i tapetarske usluge	2								2
Geodezija i gradjevinarstvo									
Saobraćaj			2						2
Trgovina i ugostiteljstvo		1		8					9
Ekonomija, pravo i administracija				16		2			18
Vaspitanje i obrazovanje						1	2		3
Društveno-humanističko područje									
Prirodno-matematičko područje									
Kultura, umjetnost				2					2
Zdravstvo, farmacija									
Fizička kultura i sport									
Ostalo:	1								1
Svega:	3	1	2	26	10	3	4		49

Dakle, vidi se da je najviše viškova zaposlenih sa IV stepenom stručne spreme (26), na drugom mjestu su zaposleni sa V stepenom (10), a na trećem zaposleni sa VII stepenom stručne spreme (4).

Tabela 2.3.7-3. Viškovi zaposlenih prema stepenima stručne spreme i djelatnostima poslodavaca

Vrste djelatnosti	Stepeni stručne spreme – broj radnika								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Svega
Poljoprivreda, lov i šumarstvo									
Ribarstvo									
Vadjenje ruda i kamena					10				10
Preradivačka industrija									
Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom, gasom i vodom				10					10
Gradjevinarstvo									
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...			2	5		2			9
Hoteli i restorani		1		3					4
Saobraćaj, skladištenje i veze				5					5
Finansijsko posredovanje									
Aktivnosti u vezi s nekretninama									
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje							2		2
Obrazovanje	2					1	2		5
Zdravstveni i socijalni rad	1			1					2
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti				2					2
Ukupno:	3	1	2	26	10	3	4		49

Najviše viškova radne snage je svrstano u četiri djelatnosti, što se najbolje vidi iz sljedećeg grafičkog prikaza.

Prema tome, po 10 zaposlenih čini višak u djelatnostima Vađenja rude i kamena i Proizvodnji i snabdjevanju električnom energijom, gasom i vodom. U djelatnosti Trgovine 9 zaposlenih je bio višak u 2007. godini, dok

su u Saobraćaju i Obrazovanju višak po 5 zaposlenih. Ostale djelatnosti su zastupljene sa minimalnim brojem viška zaposlenih u tekućoj godini.

2.3.8. Deficitarni kadrovi

Od ukupnog broja anketiranih poslodavaca 186 (45,04%) je navelo da su na tržištu rada u 2007. godini nedostajali kadrovi određenog profila za njihove potrebe. Prema njihovim odgovorima u anketi, u tekućoj godini, broj potrebnih izvršilaca u kategoriji – deficitarni kadrovi – iskazan je cifrom od 999, što je za 138% više nego prošle godine. I, zaista, nikada više na području Biroa rada Bar nije falilo radne snage, kao ove godine, naročito tokom ljetnje sezone kada su najviše nedostajali radnici za ugostiteljstvo, trgovinu i građevinarstvo. Deficitarnost kadrova za ove djelatnosti u praksi se rješavala preko zapošljavanja nerezidentnih fizičkih lica, sa područja bivše SFRJ, u skladu sa odgovarajućom Uredbom Vlade CG.

Na prvi pogled ovi pokazatelji bi se mogli smatrati značajnim indikatorom nesklada ponude i tražnje na tržištu rada, odnosno izvorom informacija za projektovanje obrazovnih programa i kapaciteta školskih ustanova.

Međutim, za opredjeljivanje statusa deficitarnosti nekog zanimanja nije dovoljno jednostavno upoređivanje naziva zanimanja iz rada, kako ih definišu poslodavci, sa nazivom zanimanja, odnosno kvalifikacijom iz obrazovanja, koje posjeduju lica koja traže zaposlenje. To je složen postupak koji podrazumijeva uključivanje niza parametara koji se adekvatno vrednuju u konkretnim uslovima ponude i tražnje kadrova, što je obrađeno u komentaru podataka prikazanih u sljedećoj tabeli.

Najjednostavnije rečeno, deficitarno je ono zanimanje za koje postoji veći broj slobodnih radnih mjesta od broja nezaposlenih sa određenim zanimanjem. Međutim, poslodavci na ovaj problem gledaju iz svog ugla. Za njih su deficitarna ona zanimanja koja su im potrebna, a ne mogu ih naći na tržištu rada, kao i ona zanimanja kojih ima na ovom tržištu, ali reference nezaposlenih ne zadovoljavaju poslodavce.

Tabela 2.3.8. Pregled deficitarnih zanimanja prema stepenima stručne spreme i broju potrebnih radnika**

Red. Broj	Stepen stručne spreme	Naziv zanimanja	Broj radnika	%
1.	I	Čistač prostorija	11	1,10
2.		Lice bez zanimanja i stručne spreme	40	4,00
3.		Ostali	4	0,40
Svega			55	5,50
4.	II	Pomoćni ugostitelj	30	3,00
5.		Pripremač pica	11	1,10
6.		Pripremač namirnica	23	2,30
7.		Servir	35	3,50
8.		Sobarica	69	6,90
9.		Ostali	18	1,80
Svega			186	18,60
10.	III	Proizvodjač bilja	50	5,01
11.		Pekar	15	1,50
12.		Mesar	12	1,20
13.		Armirač	11	1,10
14.		Tesar	34	3,40
15.		Zidar	33	3,30
16.		Vozač drumskog vozila	15	1,50
17.		Prodavac	36	3,60
18.		Kelner	46	4,60
19.		Kuvar jednostavnih jela	47	4,70
20.		Točilac pića	31	3,10
21.	Ostali	91	9,10	
Svega			421	42,10
22.	IV	Tehničar održav. telekomunikacione opreme	10	1,00
23.		Konobar	33	3,30
24.		Kuvar	31	3,10
25.		Recepционер	15	1,50
26.		Ostali	44	4,40
Svega			133	13,30
27.	V	Konobar – specijalista	17	1,70
28.		Kuvar – specijalista	10	1,00
29.		Ostali	11	1,10
Svega			38	3,80.
30.	VI	Komercijalista	14	1,40
31.		Ostali	13	1,30
Svega			27	2,70
32.	VII	Dipl. ing. građevinarstva	14	1,40
33.		Diplmirani pravnik	11	1,10
34.		Profesor muzičke grupe predmeta	16	1,60
35.		Ostali	92	9,20
Svega			133	13,30
36.	VIII	Doktor ekonomskih nauka	6	0,60
Ukupno 2007			999	100

** Prikazana su deficitarna zanimanja sa 10 i više radnika u 2007. godini, osim za doktore nauka, čija je deficitarnost iskazana brojkom 6, a, kao što se vidi iz tabele, radi se o doktorima ekonomskih nauka.

U tabeli su navedena zanimanja koja su najviše zastupljena u pojedinim stepenima stručne spreme.

Na pitanje u anketi za razloge deficitarnosti kadrova, od 220 odgovora, 150 se odnosi na mišljenje da na tržištu rada nema obrazovanih kadrova odgovarajućeg profila (68,18%). U drugom slučaju, poslodavci ističu da nezaposleni ne prihvataju ponuđene uslove rada (58), ili 26,36% odgovora. Na trećem mjestu, šest poslodavaca (2,73%), kao razlog deficitarnosti određenih zanimanja naveden je »nedostatak sredstava za stručno obrazovanje i obuku potrebnih kadrova«. Takođe, šest poslodavaca je odgovorilo da je neki drugi razlog uzrok deficitarnosti kadrova (2,73 %).

Inače, pregled iskazane strukture deficitarnih zanimanja ukazuje da neki poslodavci ne razlikuju pojmove »zanimanje iz rada« koje predstavlja skup poslova oblikovanih na radnom mjestu, od zanimanja (zvanja ili kvalifikacije) stečenog pohađanjem verifikovanog obrazovnog programa koje, po pravilu, obuhvata širi krug poslova ili više zanimanja.

Inače, validna lista deficitarnih zanimanja treba da pomogne pri projektovanju novih obrazovnih programa u sistemu obrazovanja i programa obuke nezaposlenih koju vrši Zavod za zapošljavanje. Stoga je i mišljenje poslodavaca o ovom problemu veoma značajno za Zavod sa gornjeg aspekta.

Nadalje dajemo kraći osvrt na zanimanja u okviru pojedinih stepena stručne spreme koja su poslodavci označili kao deficitarna.

Najmanje, je deficitarnih radnika sa VIII stepenom stručne spreme (6), zatim sa VI stepenom stručne spreme (27). Za ovim su sa V stepenom (38). Sa III stepenom ima najviše deficitarnih radnika (421). Na drugom mjestu po deficitarnosti su radnici sa II stepenom, a sa IV i VII stepenom stručne spreme deficitarno je po 133 radnika.

Što se tiče zanimanja koja su deficitarna iz ove tabele se vidi da je sa I stepenom najviše nedostaju lica bez zanimanja, sa II stepenom sobarice, sa III, IV i V stepenom kelneri i kuvari, sa VI stepenom komercijalisti, i na kraju sa VII stepenom stručne spreme najviše nedostaju profesori muzičke grupe predmeta, a nedostaju i dipl.ing. građevinarstva, te diplomirani pravnici. Takođe, u većem broju deficitarni su i magistri ekonomskih

nauka, razni specijalisti iz oblasti medicine, dip.ing.elektrotehnike, dipl.ing.arhitekture i, konačno, diplomirani ekonomisti za računovodstvo i komercijalne poslove.

2.4. Planirano zapošljavanje u narednoj godini /2008/

Planirane obrazovne i kadrovske potrebe poslodavaca posmatrane su sa više aspekata:

- ✓ Razlozi koji su uticali na potrebu povećanja ili zadržavanja postojećeg broja zaposlenih
- ✓ Struktura poslodavaca prema djelatnostima
- ✓ Obrazovna i profesionalna struktura potrebnih izvršilaca
- ✓ Projekcija zapošljavanja za narednih pet godina.

2.4.1. Razlozi za planiranje povećanja – zadržavanja broja zaposlenih

Tabela 2.4.1-1. Razlozi zbog kojih nije planirano povećanje broja zaposlenih

Razlozi	Broj. odgovora*	%
A. Nije planirano povećanje obima proizvodnje/usluga	117	64,64
B. Teškoće u plasmanu proizvoda/usluga	14	7,73
C. Teškoće u obezbjedjivanju sredstava za investicije	16	18,84
D. Nešto drugo	17	9,39
Svega:	181	100

Tabela 2.4.1-2. Razlozi za povećanje broja zaposlenih

Razlozi	Broj. odgovora*	%
A. Povećana potražnja za proizvodima / uslugama	94	37,01
B. Povećanje obima i strukture/asortimana	121	47,64
C. Nešto drugo	39	15,35
Svega:	254	100

* Kod ovih pitanja bilo je moguće odabrati više od jednog između predloženih odgovora, pa broj odgovora nije jednak broju poslodavaca.

Ukupno je bilo 181 odgovor poslodavaca da nijesu planirali povećanje broja zaposlenih u 2008. godini. Od ovog broja njih 117, ili 64,64%, neće primati novozaposlene zbog toga što nijesu planirali povećanje obima proizvodnje/usluga, dok ostali to neće učiniti usljed teškoće u plasmanu proizvoda/usluga, nedostatku kompetentne radne snage, te teškoća u obezbjedjivanju sredstava za investicije, odnosno iz nekih drugih razloga.

Kod poslodavaca koji su planirali povećanje broja zaposlenih (254 odgovora) najviše njih je to učinilo zbog povećanja obima i strukture/asortimana proizvoda/usluga (47,64%). Na drugom mjestu su poslodavci koji planiraju povećanje broja zaposlenih zbog povećane potražnje za proizvodima/uslugama (37,01%).

Podatak da se 61,50% odgovora poslodavaca odnosi na to da planiraju povećanje broja zaposlenih u 2008. godini je pozitivan, naročito kada se ima u vidu da je iz iskustva poznato da poslodavci sa povećanim oprezom iskazuju planirano povećanje broja zaposlenih, bilo zbog nedovoljno poznatih uslova poslovanja ili izbjegavanja obaveze da kasnije objašnjavaju eventualno korigovanje iskazanih planova. Ovome /oprezu/ naročito doprinosi i sezonski karakter privrede na području Biroa rada, gdje povećanje broja zaposlenih zavisi od broja turista koji posjete ovo područje.

2.4.2. Struktura poslodavaca prema djelatnostima

U sljedećoj tabeli prikazana je struktura poslodavaca koji jesu ili nijesu planirali povećanje broja zaposlenih u 2008. godini prema djelatnostima.

Tabela 2.4.2. Pregled poslodavaca prema djelatnostima

Vrste djelatnosti	Nije planirano povećanje		Planirano povećanje	
	Br. poslodavaca	%	Br. poslodavaca	%
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2	1,18	1	0,41
Ribarstvo				
Vadjenje ruda i kamena	1	0,59	1	0,41
Preradivačka industrija	12	7,10	16	6,56
Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom, gasom i vodom	2	1,18	1	0,41

Vrste djelatnosti	Nije planirano povećanje		Planirano povećanje	
	Br. poslodavaca	%	Br. poslodavaca	%
Građevinarstvo	2	1,18	6	2,46
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	50	29,59	87	35,66
Hoteli i restorani	38	22,49	64	26,23
Saobraćaj, skladištenje i veze	12	7,10	23	9,43
Finansijsko posredovanje			1	0,41
Aktivnosti u vezi s nekretninama	10	5,59	16	6,56
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje	5	2,96	2	0,82
Obrazovanje	16	9,47	8	3,28
Zdravstveni i socijalni rad	5	2,96	8	3,28
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	14	8,28	10	4,10
Ukupno:	169	100	244	100

Iz ove tabele se vidi koliki broj poslodavaca, od ukupno anketiranih, nije planirao povećanje broja zaposlenih u 2008. godini, odnosno broja onih koji su planirali povećanje. Naime, 169 poslodavaca nije planiralo povećanje broja zaposlenih, a 244 su planirali povećanje broja zaposlenih.

Procentualno učešće poslodavaca iz pojedinih djelatnosti, koji nijesu planirali povećanje broja zaposlenih u narednoj godini, uglavnom je srazmjeran učešću tih djelatnosti u ukupnom broju anketiranih poslodavaca. Uz manje izuzetke, istovjetna je i distribucija odgovora kod poslodavaca koji nijesu planirali povećanje broja zaposlenih.

2.4.3. Obrazovna i profesionalna struktura planiranih potreba

Tabela 2.4.3. Struktura potreba* prema stepenima stručne spreme i grupama zanimanja

Grupe zanimanja	Stepeni stručne spreme								Svega
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane i ribarstvo		2	12	35			4		53
Šumarstvo i obrada drveta			18	1					19
Geologija i rudarstvo									
Mašinstvo i obrada metala	7		50	7	11		1		76
Elektrotehnika			5	18	2		7		32
Hemija, nemetal i grafičarstvo							2		2
Tekstilstvo i kožarstvo		3		2					5
Komunalne i tapetarske usluge	74	7	14						95
Geodezija i građevinarstvo	5	37	114	30	3	3	18	7	217
Saobraćaj	2	3	29	73			9		116
Trgovina i ugostiteljstvo	107	307	454	444	209	27	21		1.569
Ekonomija, pravo i administracija	6		4	21	6	23	30	1	91
Vaspitanje i obrazovanje			1	3	7	9	34	6	60
Društveno-humanističko područje							10		10
Prirodno-matematičko područje							1		1
Kultura, umjetnost						5	11		16
Zdravstvo, farmacija			2	52	1		11		66
Fizička kultura i sport									
Ostalo:	96	3	21	12		5			137
Svega:	297	362	724	698	239	72	159	14	2565

*Ukupne potrebe (zapošljavanja) na određeno i neodređeno vrijeme.

U obrazovnoj strukturi planiranih potreba dominiraju kadrovi sa srednjim obrazovanjem / III, IV i V stepen stručne spreme/ – 64,76%. Prvi i drugi stepen obuhvataju 25,69%, a više i visoko obrazovanje 9,55% potreba.

Kada je u pitanju vrsta radnog odnosa, kod 26,24% potreba planirano je zapošljavanje na neodređeno, a 73,76% na određeno vrijeme. U brojčanom iznosu na nivou Biroa rada Bar planirano je da se u 2008. godini

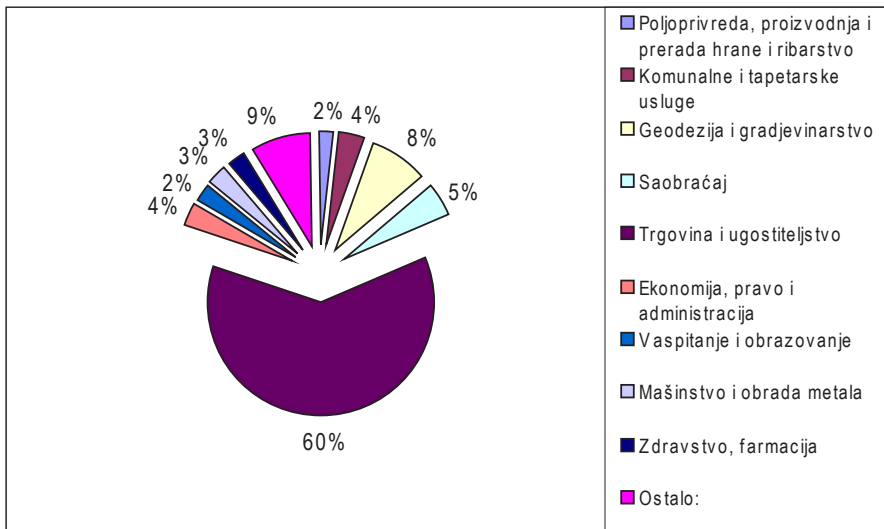
na neodređeno vrijeme zaposli 673, a na određeno vrijeme 1.892 lica. Prednji odnos govori o sezonskom karakteru privrede, pa je usljed toga planirano da se zaposli mnogo više lica na određeno vrijeme. Ovo se vidi i iz činjenice da će se najveći broj zapošljavanja desiti u grupi zanimanja »Trgovina i ugostiteljstvo« (1.569).

Konačno, možemo konstatovati, da su poslodavci planirali da u 2008.

godini zaposle 2.565 lica. U 2007 godini su zaposlili 2.919 lica. Znači, kako smo to već naprijed istakli, poslodavci su i ovog puta bili oprezni u planiranju zapošljavanja, očekujući početak ljetnje turističke sezone, kada će donijeti odluku, zavisno od potreba.

Poslodavci su planirali da u Baru zaposle 1.277 lica, u Budvi 890 a u Ulcinju 398 lica.

Kod planiranih zapošljavanja (broj i procenat) najviše su zastupljene sljedeće grupe zanimanja:

Distribucija odgovora prema grupama zanimanja u značajnoj mjeri korelira sa strukturom zanimanja u ukupnoj zaposlenosti, kao i ostvarenim povećanjem broja zaposlenih u 2007. godini. Ona, takodje, visoko korelira i sa strukturom zanimanja oglašanih slobodnih radnih mjesta u posljednjih nekoliko godina.

Ovdje valja dodati da i prethodna, kao i ovo istraživanje, potvrđuju da je sve više zapošljavanja u sektoru usluga, u odnosu na proizvodne djelatnosti.

2.4.4. Invalidi i radnici za penzionisanje

Za narednu godinu (2008), poslodavci su planirali da u radnom odnosu zadrže manji broj invalida nego što ih je bilo u radnom odnosu u 2007. godini. Ukupno će ostati zaposleno 93 invalida što je manje za 5 lica.

Prema djelatnostima, najviše zaposlenih lica sa invaliditetom planirano je u djelatnosti Saobraćaj, skladištenje i veze (57) i u oblasti Prerađivačke industrije (16), te Trgovini (8), dok je u svim ostalim djelatnostima planirano da u radnom odnosu u 2008. godini ostane ukupno 12 invalidnih lica.

Inače, smatramo da će se problem zapošljavanja invalida u Crnoj Gori na adekvatan način riješiti odgovarajućim zakonom, čije usvajanje se očekuje početkom 2008. godine.

Što se tiče penzionisanja zaposlenih, poslodavci su planirali da će se u 2008.godini penzionisati 71 zaposleno lice, što je za jedno lice manje nego što ih je penzionisano u 2007.godini.

Najviše zaposlenih će otići u penziju u djelatnosti Proizvodnja i snabdjevanje el.energijom, gasom i vodom (14), zatim u Zdravstvu i socijalnom radu (12), te Obrazovanju (8). U Trgovini i hotelijerstvu po 7, a u svim ostalim djelatnostima je planirano da još 23 zaposlenih ostvari pravo na penziju.

Na pitanje da li su spremni da radno angažuju penzionera u 2008. godini, kao novo pitanje, poslodavci su odgovorili da su planirali angažovanje 63 penzionera, ili 5 više nego u tekućoj godini. Iste će angažovati, takođe, najviše na poslovima noćnih čuvara i kuvara.

Vežano za položaj invalida, u okviru ankete, poslodavcima je, postavljeno i pitanje **da li su spremni da zaposle lica sa invaliditetom ukoliko bi im bile obezbijeđene određene pogodnosti**. Njih 136 je odgovorilo da bi zaposlili ova lica, što je povećanje u odnosu na prošlu godinu od blizu

30%, kada je 109 poslodavaca iskazalo spremnost da zaposle invalidna lica. Ovogodišnji odgovori su svrstani u šest modaliteta, sa pokazateljima kako slijedi:

- Sufinansiranje zarade –47
- Poreske i carinske olakšice – 29
- Obuka i osposobljavanje –17
- Krediti pod povlašćenim uslovima – 11
- Opremanje radnog mjesta – 20
- Nešto drugo – 12

Vidi se da je od ukupno 413 anketiranih poslodavaca njih 32,93 % zainteresovano za prijem u radni odnos invalidnih lica uz određene pogodnosti koje bi im obezbijedio Zavod, od kojih su isti najviše zainteresovani za sufinansiranje zarade invalidnih lica.

Konačno, na pitanje **da li su upoznati sa pogodnostima koje obezbjeđuje Zavod radi podsticanja zapošljavanja lica sa invaliditetom**, kroz tri modaliteta, poslodavci su dali odgovore sa pokazateljima kako slijedi:

- Obuka i osposobljavanje – 240
- Krediti za samozapošljavanje – 232
- Opremanje radnog mjesta –219

Dakle, više od polovine anketiranih poslodavaca je znala za jedan vid pogodnosti koji obezbjeđuje Zavod istima radi zapošljavanja invalida. Prošle godine je to bilo na nivou 1/3 poslodavaca, što znači da je jedan broj neobaviještenih poslodavaca, u međuvremenu, dobio informacije o citiranim pogodnostima za zapošljavanje invalida. No bez obzira na ovo, ubuduće na ovom polju treba da se postignu bolji rezultati i poslodavci u najvećem procentu upoznaju sa pomenutim pogodnostima.

2.4.5. Viškovi zaposlenih

Viškove zaposlenih u 2008. godini, planiralo je, na na nivou Biroa rada Bar, svega 8 poslodavaca, ili 0,19% anketiranih i to u obimu od svega 10 radnika kojima je opredijeljen takav status.

Na nivou Crne Gore planiran je višak od 415 radnika kod 77 poslodavaca, a u Biroa Herceg Novi 26 radnika kod 12 poslodavaca.

Dakle, očigledno je da je na području Crne Gore višak zaposlenih skoro riješen, a posebno na Primorju. Ili, poslodavci nijesu bili iskreni u odgovorima po pitanju viškova zaposlenih, ili se radi o njihovoj slaboj procjeni. Možda je riječ o nekom drugom uzroku koji nam je za sada nepoznat, a koji bi trebalo posebno istražiti.

Imajući prednje u vidu, nije ovom prilikom imalo potrebe prikazivati višak zaposlenih preko odgovarajućih tabela i grafikona po stepenima stručne spreme i grupama zanimanja, odnosno po stepenima stručne spreme i djelatnostima poslodavaca, kako je to činjeno prošle godine, kao i kod obrade viška zaposlenih u 2007. godini što smo već učinili.

2.4.6. Deficitarni kadrovi

Radi se o planovima deficitarnih kadrova poslodavaca za 2008. godinu. Odgovori poslodavaca na ovo pitanje gotovo su identični, uz neznatne izuzetke, u svim sadržajima sa rezultatima koji se odnose na deficitarne kadrove u tekućoj (2007) godini.

Kada je riječ o deficitarnim kadrovima u tekućoj godini, o njima je bilo riječi u komentaru tabele broj 2.3.8.

Što se tiče deficitarnih kadrova u 2008. godini, njih je iskazalo 180 poslodavaca, ili 43,58% ukupno anketiranih (413). To je za 6 poslodavaca manje nego za 2007. godinu. Međutim, dok su poslodavci za 2007. godinu prikazali da im nedostaje 999 izvršilaca, za 2008. godinu su izjavili da će im deficitarna biti 1.363 izvršioca sa skoro identičnom strukturom zanimanja kao u tekućoj godini.

Za 2008. godinu poslodavci su izdvojili 141 deficitarno zanimanje od prvog do osmog stepena stručne spreme.

Iz ovakvih pokazatelja moglo bi se zaključiti da je izražena deficitarnost kod velikog broja zanimanja prisutna u kontinuitetu (i rezultati iz prethodnih anketa su veoma slični, mada su sada izraženiji u pogledu broja poslodavaca koji su prikazali deficitarnost radnika i broja deficitarnih radnika), pa joj, stoga, treba posvetiti posebnu pažnju.

Prethodne konstatacije ne pretenduju na sugestiju da deficitarnost određenih profila kadrova kao problem treba marginalizovati, već da je njegovo poimanje, a time i dimenzioniranje i način rješavanja potrebno uvažiti.

Nadalje, dajemo tabelaran pregled deficitarnih kadrova u 2008. godini.

Red. Broj	Stepen stručne spreme	Naziv zanimanja	Broj. radnika	%
1.	I	Lica bez zanimanja i stepena stručne spreme	58	4,26
2.		Ostali	7	0,51
Svega			65	4,76
3.	II	Pomoćni ugostitelj	46	3,37
4.		Pripremač pica	13	0,95
5.		Pripremač namirnica	23	1,69
6.		Servir	48	3,52
7.		Sobarica	69	5,06
8.		Ostali	14	1,03
Svega			213	15,62
9.	III	Proizvodjač bilja	50	3,67
10.		Pekar	18	1,32
11.		Mesar	12	0,88
12.		Monter-instalater	15	1,10
13.		Vodoinstalater	11	0,81
14.		Armirač	10	0,73
15.		Tesar	33	2,42
16.		Zidar	32	2,35
17.		Vozač drumskog vozila	21	1,54
18.		Prodavac	39	2,86
19.		Kelner	67	4,92
20.		Kuvar jednostavnih jela	51	3,74
21.		Točilac pića	52	3,82
22.		Ostali	74	5,43
Svega			485	35,58
23.	IV	Tehničar održavanja telekomunikac. opreme	10	0,73
24.		Građevinski tehničar	11	0,81
25.		Konobar	66	4,84
26.		Kuvar	45	3,30
27.		Repcioner	13	0,95
28.		Ostali	49	3,60
Svega			194	14,23
29.	V	Konobar – specijalista	116	8,51
30.		Kuvar – specijalista	58	4,26
31.		Ostali	28	2,00
Svega			202	14,82

Red. Broj	Stepen stručne spreme	Naziv zanimanja	Broj radnika	%
32.	VI	Komercijalista	21	1,54
33.		Operativni organizator recepcijskih poslova	10	0,73
34.		Ostali	14	0,66
Svega			45	3,30
35.	VII	Diplomirani inženjer građevinarstva	16	1,17
36.		Organizator turističkog poslovanja	10	0,73
37.		Diplomirani pravnik	10	0,73
38.		Diplomirani muzičar	15	1,10
39.		Ostali	102	7,45
Svega			153	11,18
40.	VIII	Doktor ekonomskih nauka	6	0,44
Ukupno 2008			1.363	100

I u ovoj tabeli, kao i u tabeli 2.3.8. u kojoj smo prikazali deficitarne kadrove u 2007. godini, prikazana su zanimanja sa 10 i više radnika, osim za doktore nauka. Ostala zanimanja i broj deficitarnih radnika je prikazan kroz pojam »Ostali«.

Vidi se da su najdeficitarniji kadrovi sa III stepenom stručne spreme. Od zanimanja najviše nedostaju radnici sa ugostiteljskim zanimanjima svih stepena stručne spreme. Sa visokim obrazovanjem najviše nedostaju dipl. ing. građevinarstva, dipl. muzičari, dipl. pravnici i organizatori turističkog poslovanja. Iz tabele se ne vidi, ali prijavljen je i nedostatak devet magistara ekonomije za rad na fakultetu.

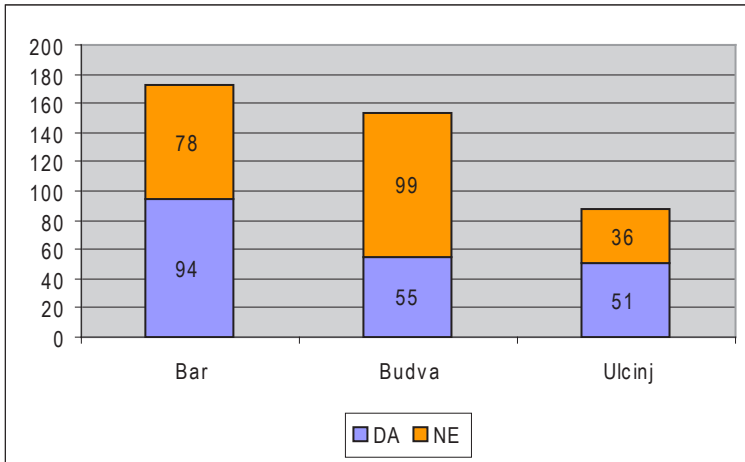
Inače, tabelarno smo prikazali deficitarne kadrove i za 2007. i za 2008. godinu, zbog značaja ovog problema, budući da su se poslodavci tokom ankete najviše žalili na nedostatak radne snage, naročito sezonske.

2.4.7. Projekcija zapošljavanja u narednih pet godina

Na nivou Biroa rada Bar 200 poslodavaca je navelo da imaju projekciju zapošljavanja u narednih pet godina, što čini procenat od 48,43%, dok je 213 poslodavaca istaklo da nemaju ovaj plan, ili njih 51,57% Ovi potonji, najvjerovatnije, znači da nemaju definisanu viziju, odnosno strategiju razvoja. U takvim okolnostima i pokazatelje o kadrovskim potrebama za narednu godinu treba shvatiti kao razvojni okvir koji oni smatraju realnim.

Ovdje valja imati u vidu i česte promjene uslova poslovanja kod nas, tako da ni ova činjenica ne ide u prilog planiranju na srednji rok.

Podaci na nivou opština, obrađeni u narednom grafičkom prikazu, ilustruju odnos poslodavaca prema planiranju kadrova za period duži od jedne godine, odnosno tretiranju kadrovskih potreba kao integralnog segmenta razvojnih potreba.

Projekciju zapošljavanja za narednih pet godina u Baru posjeduje 54,65% anketiranih poslodavaca, u Budvi 35,71%, a u Ulcinju 58,62%. U anketi realizovanoj 2006. godine na području Biroa je projekciju u pitanju imalo 39,61% poslodavaca, što znači da je na ovom polju došlo do pomaka od blizu 20% u korist poslodavaca koji imaju projekciju u pitanju.

2.5. Zapošljavanje sa nepunim radnim vremenom i na povremenim i privremenim poslovima

Ocjene poslodavaca o mogućnostima zapošljavanja radnika sa nepunim-kraćim radnim vremenom (za njihove potrebe), svrstane su u tri modaliteta, sa pokazateljima kako slijedi:

- ✓ **Smatramo da je to povoljno rješenje** – 106 ili 25,66 % poslodavaca,
- ✓ **Nemamo potrebe za takvim angažovanjem kadrova** – 302 ili 73,12% i
- ✓ **Nešto drugo** – 5 ili 1,21 % poslodavaca.

Iz sljedeće tabele i pokazatelja prema djelatnostima poslodavaca mogu se utvrditi razlozi za opredjeljivanje poslodavaca za jedan od tri istaknuta modaliteta zapošljavanja sa kraćim radnim vremenom.

2.5.1. Zapošljavanje radnika sa nepunim radnim vremenom prema djelatnostima poslodavaca

Vrste djelatnosti	Modaliteti odgovora			
	Smatramo da je to povoljno rješenje	Nemamo potreba za takvim angažovanjem kadrova	Nešto drugo	Svega
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2	1		3
Ribarstvo				
Vadjenje ruda i kamena		2		2
Preradivačka industrija	4	24		28
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom i vodom		3		3
Gradjevinarstvo	2	6		8
Trgovina na veliko i malo, opravka vozila...	30	106	1	137
Hoteli i restorani	30	72		102
Saobraćaj, skladištenje i veze	5	30		35
Finansijsko posredovanje		1		1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	8	17	1	26
Državna uprava i odbrana, soc. osiguranje	1	6		7
Obrazovanje	13	9	2	24
Zdravstveni i socijalni rad	3	10		13
Ostale komunalne, društvene i lične uslužne djelatnosti	8	15	1	24
Ukupno:	106	302	5	413

Dakle, najviše je poslodavaca koji smatraju da je zapošljavanje radnika sa nepunim radnim vremenom adekvatan način zadovoljavanja njihovih kadrovskih potreba u djelatnosti Trgovine (30) ili 7,26%. Na drugom mjestu su poslodavci iz djelatnosti Hoteli i restorani sa istim brojem i procentom. Zatim dolaze poslodavci iz djelatnosti Obrazovanja (13) ili 3,15%, dok su druge djelatnosti ovaj vid zapošljavanja preferirale u minimalnom procentu. Prošle godine su poslodavci smatrali ovaj oblik zapošljavanja više povoljnim, i to u procentu od 35%.

Smatramo da, u osnovi, ovakve potrebe, to jest potrebe za zapošljavanjem kadrova sa kraćim radnim vremenom, proističu iz karakteristika rada u nabrojanim djelatnostima vezanih za proizvodnju ili pružanje određenih usluga.

2.5.2. Mišljenja poslodavaca o zapošljavanju nezaposlenih lica na povremenim i privremenim poslovima

Mišljenja poslodavaca o zapošljavanju nezaposlenih lica na povremenim i privremenim poslovima distribuirana su ovako:

- ✓ **Nemamo takvih potreba** – 192 ili 46,49 % poslodavaca,
- ✓ **Povremeno imamo takvih potreba** – 194 ili 46,97 % i
- ✓ **Često imamo takvih potreba** – 27 ili 6,54%.

Djelatnosti u kojima su izražene ovakve potrebe mogu se prepoznati iz tabele.

Tabela 2.5.2. Mišljenja poslodavaca o zapošljavanju nezaposlenih lica na povremenim i privremenim poslovima

Vrste djelatnosti	Modaliteti odgovora, broj poslodavaca			
	Nemamo takvih potreba	Povremeno imamo takvih potreba	Često imamo takvih potreba	Svega
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2	1		3
Ribarstvo				
Vadjenje ruda i kamena		2		2
Preradivačka industrija	16	12		28
Proizvodnja i snabd. el. energijom		3		3
Gradjevinarstvo	5	2	1	8
Trgovina na veliko i malo, opr. voz.	74	58	5	137
Hoteli i restorani	42	54	6	102
Saobraćaj, skladištenje i veze	16	14	5	35
Finansijsko posredovanje		1		1
Aktivnosti u vezi s nekretninama	13	12	1	26
Državna uprava i odbrana, soc. zašt.	3	4		7
Obrazovanje	6	16	2	24
Zdravstveni i socijalni rad	6	7		13
Ostale komunalne i uslužne djelatn.	9	8	7	24
Ukupno:	192	194	27	413

Pokazatelj da 53,51 % poslodavaca ima, povremeno ili često, potrebe za zapošljavanjem radnika za povremene i privremene poslove je veoma značajan. To još više potencira potrebu dodatnog istraživanja obima takvih zapošljavanja, profesionalne strukture izvršilaca i načina obezbjeđivanja, odnosno posredovanja u njihovom zapošljavanju.

Čini nam se, ipak, da u posljednje vrijeme poslodavci, uprkos gore iznjetim potrebama za zapošljavanje radnika na povremenim i privremenim poslovima, sve više ovaj vid zapošljavanja zamjenjuju zapošljavanjem nerezidentnih lica na kraći vremenski period.

2.6. Usporedni pregled zaposlenih i zapošljavanja u tekućoj i narednoj godini

Namjena ovog pregleda je da u jednoj tabeli omogući upoređivanje globalnih pokazatelja o zaposlenosti i zapošljavanju u tekućoj / 2007 / i narednoj / 2008 / godini, odnosno rezultata koji su na nivou očekivanih ili bitno različiti od projektovanih pretpostavki.

Opština	Pregled zaposlenih i zapošljavanja					
	Prosječan broj zaposlenih u tekućoj godini	Ukupno zaposleni na dan anketiranja	%	Novozaposleni u tekućoj godini	Planirana zapošljavanja u narednoj godini	%
Bar	6.288	6.404	101,84	1.207	1.277	105,80
Budva	5.010	5.057	100,94	1.186	890	75,04
Ulcinj	2.627	1.701	64,75	526	396	75,67
Ukupno:	13.925	13.162	.94,52	2.919	2.565	87,87

Zbog sezonskog karaktera zapošljavanja radne snage na području Biora rada, kao što su zapošljavanja u turizmu i ugostiteljstvu, trgovini, građevinarstvu, saobraćaju i dr. prisutna je i navedena razlika u pokazateljima o prosječnoj zaposlenosti u 2007. godini i ukupnoj zaposlenosti na dan anketiranja. Naime, ukupan broj zaposlenih na dan anketiranja iznosi 13.162, a prosječan broj zaposlenih u 2007. godini je 13.925, što znači da se broj zaposlenih smanjio na dan anketiranja za 763 lica, budući da je u međuvremenu došlo do prestanka radnog odnosa jednom većem broju sezonaca. Interesantan je podatak da je prosječan broj zaposlenih, prema

prethodnoj anketi, u 2005. godini bio 12.406 lica, ili 1.519 manje nego u 2007. godini, što govori o činjenici da je došlo do znatnog povećanja broja zaposlenih u posljednje dvije godine. Uzrok za ovako stanje nije moguće sagledati iz podataka dobijenih u anketi. Isti bi se, eventualno, mogli ustanoviti tek na osnovu rezultata dodatnog istraživanja. Mogući su i propusti u postupku prikupljanja traženih podataka. No, sve u svemu, buduće ankete će pokazati o čemu se radi kada će se i dobiti validni podaci o zaposlenosti. Najvjerovatnije je došlo do ekspanzije, što je opštepoznato!

Dalje se iz ove tabele može ustanoviti da je u 2007. godini na području Biroa zaposleno 2.919 novih radnika, te da su za 2008. godinu poslodavci planirali da zaposle ukupno 2.565 radnika. O svemu ovome je već bilo riječi sa detaljnim pokazateljima.

Iz tabele se mogu vidjeti i citirani podaci po opštinama i odgovarajućim procentima.

2.7. Ocjene poslodavaca o znanju radne snage i razlozima neprihvatanja ponuđenog radnog mjesta

2.7.1. Ocjene poslodavaca o znanju, vještinama i kompetencijama zaposlenih

Jedno od novih pitanja koje je postavljeno poslodavcima bilo je koja znanja, vještine i kompetencije najviše nedostaju radnoj snazi, ukupno gledajući, tj. i zaposlenima i nezaposlenima. Dade su im devet mogućnosti za odgovor od kojih su oni mogli odabrati pet. Evo koja znanja i vještine zaposlenima najviše nedostaju:

- Tehničko-tehnološka – 93
- Sposobnost komuniciranja – 148
- Kreativnost – 119
- Kompjuterska znanja – 129
- Markentiška znanja – 65
- Organizacijska – 74
- Finansijska – 29
- Znanje stranih jezika – 255
- Nešto drugo – 28

Dakle, poslodavci su na citirano pitanje dali ukupno 940 odgovora. Iz ovih proizilazi da radnoj snazi najviše nedostaje znanje stranih jezika. U tom smislu su data 255 odgovora ili 27,13 % ukupno datih odgovora. Na drugom mjestu je nedostatak sposobnosti komuniciranja (148), ili 15,74 %, dok na trećem mjestu radnoj snazi nedostaju kompjuterska znanja (129), ili 13,72 % odgovora. Svi ostali odgovori su na granici od 10 % ili u manjem procentu.

Poslodavcima su postavljena i još dva pitanja o tome kako ocjenjuju kvalitet radne snage zaposlene u njihovim firmama, odnosno kadrova sa evidencije nezaposlenih kod Zavoda.

Kvalitetom zaposlenih u njihovim firmama zadovoljno je 294 poslodavca, dok je djelimično zadovoljno 119 poslodavaca. Znači, poslodavce 60,29% zaposlenih zadovoljava svojim kvalitetom rada, a ostalim zaposlenim su djelimično zadovoljni.

U prošlogodišnjoj anketi je postojalo i mogućnost da poslodavac odgovori da nije zadovoljan kvalitetom zaposlenih u njegovoj firmi, ali je isto izostavljeno u ovoj anketi, jer su poslodavci izbjegavali da iskreno daju odgovor na isto.

Može se reći da su na neki način odgovorom na prednja pitanja poslodavci ocjenjivali svoj rad pa je zato procenat zadovoljstva prilično visok, ali, ipak, odgovori pokazuju da su poslodavci, generalno gledajući, nezadovoljni zaposlenim posebno se žaleći u neformalnim razgovorima na nedostatak obrazovnog sistema u pogledu praktične obuke.

Što se tiče ocjene poslodavaca kvalitetom nezaposlenih, 164 poslodavca ili 39,71% je odgovorilo da su zadovoljni, 193, ili 46,73 % da su djelimično zadovoljni, a svega 56 ili 13,56 % je odgovorilo da nijesu zadovoljni.

2.7.2. Razlozi neprihvatanja ponuđenog radnog mjesta

Radi se o novom pitanju. Kroz isto poslodavci su trebali da ukažu na razloge zbog kojih nezaposleni odbijaju radno mjesto koje im oni ponude. Poslodavcima je data mogućnost da iznesu pet razloga. Evo kako su oni odgovorili, zašto nezaposleni ne prihvataju radno mjesto koje su im ponudili:

- Niska zarada – 81
- Neadekvatni uslovi rada – 30
- Rad u smjenama – 96
- Velika udaljenost radnog mjesta – 74
- Drugi razlozi – 168

Vidi se da su poslodavci na postavljeno pitanje dali 449 odgovora. Budući da su mogli dati više od jednog odgovora, broj datih odgovora je mali, imajući u vidu da je u praksi i te kako prisutno odbijanje posla od strane nezaposlenih lica. Poslodavci su najviše odgovorili da su nezaposleni odbili posao iz nekog drugog razloga (37,42%) a ne iz četiri razloga koja su bila definisana u pitanju i koja dominiraju u stvarnosti. Pod »drugim razlozima« poslodavci su najviše odgovorili da kod njih niko nije odbio radno mjesto. Sve u svemu, konsultujući anketare, a imajući u vidu svakodnevnu praksu, došli smo do zaključka da poslodavci nijesu bili u cjelini iskreni kod odgovora na citirano pitanje. Ovo stoga što je u praksi prisutna pojava da nezaposleni odbijaju ponuđena radna mjesta kod jednog broja poslodavaca zbog niskih zarada, nepoštovanja radnog vremena, uskraćivanja prava na nedjeljni odmor, na godišnji odmor i sličnih razloga.

2.8.Saradnja poslodavaca i Zavoda

2.8.1. Nivoi, oblici i sadržaji saradnje

Na pitanje – **Da li ste u 2007. godini saradivali sa Zavodom za zapošljavanje u obezbjeđivanju potrebnih kadrova** – 356 (86,20%) poslodavca je odgovorilo sa **DA**, a 57 (13,80%) sa **NE**.

U narednoj tabeli prikazana je distribucija odgovora **DA** na modalitete ponuđenih odgovora u anketi.

Tabela 2.8.1. Pregled oblika i sadržaja saradnje poslodavaca i Zavoda na području Biroa rada Bar

Modaliteti odgovora	Broj* odgovora	%
A. Samo u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (radi oglašavanja)	343	68,19
B. Upućivanje kandidata (sa evidencije Zavoda) na oglase/konkurse	39	7,75
C. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova	61	12,13
D. Učešće (Zavoda) u izboru kandidata za zapošljavanje	10	1,99
E. Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika	31	6,16
F. Učešće u izradi i realizaciji programa obrazovanja i obuke za zaposlene	11	2,19
G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta	4	0,80
H. Drugi oblici	4	0,80
Ukupno:	503	100

*Poslodavcima je omogućeno da odaberu više predloženih modaliteta odgovora.

Iz tabele se može zaključiti da formalne, odnosno zakonske, obaveze opredjeljuju poslodavce na saradnju sa Zavodom u obimu od 68,19%. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova zastupljeno je sa 12,13%, a upućivanje kandidata koji traže zaposlenje na oglašena slobodna radna mjesta sa 7,75%. Saradnju sa Zavodom, odnosno Biroom rada, vezano za sufinansiranje zarada pripravnika imalo je 6,16% poslodavaca. Svi ostali oblici i sadržaji saradnje, zajedno, obuhvataju nešto malo više od 5% ukupnog broja dobijenih odgovora.

Prema tome, više je nego jasno da se saradnja poslodavaca i Zavoda ne odvija na nekom značajnijem nivou. Slični odgovori su bili karakteristični i za prethodne ankete, mada je ovom prilikom bilo više pozitivnih odgovora. U međuvremenu Zavod je u okviru sistematizacije radnih mjesta kreirao novo radno mjesto savjetnika za saradnju sa poslodavcima. Očekuje se da će ubuduće saradnja poslodavaca i Zavoda biti na mnogo većem nivou, kako u pogledu kvantiteta, tako i u pogledu kvaliteta iste.

Daljom analizom prednjih podataka sa sigurnošću se može zaključiti da poslodavci još u velikoj mjeri nijesu shvatili značaj kadrova i njihovog kvaliteta za svoje uspješno poslovanje na tržištu. Nijesu shvatili ni značaj Zavoda kao najefikasnijeg instrumenta na tržištu rada a naročito njegovu ulogu u obezbjeđivanju neophodnih kadrova za potrebe poslodavaca. Bez

uspješne saradnje Zavoda i poslodavaca neće biti značajnijeg uspjeha na polju zapošljavanja. Ova saradnja je jednako značajna kao i saradnja Zavoda i nezaposlenih lica koja se prijavljuju na evidenciju nezaposlenih, kao i saradnja između nezaposlenih i poslodavaca. Tek kada se svi ovi oblici saradnje podignu na veći nivo, možemo očekivati veće uspjehe na polju zapošljavanja i privrednog poslovanja.

Tabela 2.8.1–1. Pregled oblika i sadržaja saradnje poslodavaca i Zavoda u Baru

Modaliteti odgovora	Broj. odgovora	%
A. Samo u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (radi oglašavanja)	133	64,88
B. Upućivanje kandidata (sa evidencije Zavoda) na oglase/konkurse	24	11,71
C. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova	20	9,76
D. Učešće (Zavoda) u izboru kandidata za zapošljavanje	5	2,24
E. Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika	16	7,80
F. Učešće u izradi i realizaciji programa obrazovanja i obuke za zaposlene	5	2,24
G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta	1	0,49
H. Drugi oblici	1	0,49
Ukupno:	205	100

U Baru se saradnja najviše odvijala u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (64,88%), zatim kod upućivanja kandidata na oglase (11,71%) i na polju informisanja o uslovima i mogućnostima obezbjeđenja potrebnih kadrova (9,76%).

Konačno, značajne saradnje je bilo i u finansiranju zapošljavanja pripravnika (7,80%). Svi ostali oblici saradnje su bili minimalno zastupljeni.

Tabela 2.8.1–2. Pregled oblika i sadržaja saradnje poslodavaca i Zavoda u Budvi

Modaliteti odgovora	Broj. odgovora	%
A. Samo u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (radi oglašavanja)	133	68,56
B. Upućivanje kandidata (sa evidencije Zavoda) na oglase/konkurse	8	4,12
C. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova	37	19,07
D. Učešće (Zavoda) u izboru kandidata za zapošljavanje	4	2,06
E. Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika	5	2,58
F. Učešće u izradi i realizaciji programa obrazovanja i obuke za zaposlene	2	1,03
G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta	2	1,03
H. Drugi oblici	3	1,55
Ukupno:	194	100

U Budvi se saradnja Zavoda i poslodavaca, takođe, najviše odvijala u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (68,56%). Na drugom mjestu je saradnja kod informisanja o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova i ona je izražena u procentu od 19,07%. Ostali oblici saradnje zastupljeni sa manjim procentom.

Tabela 2.8.1–3. Pregled oblika i sadržaja saradnje poslodavaca i Zavoda u Ulcinju

Modaliteti odgovora	Broj. odgovora	%
A. Samo u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (radi oglašavanja)	77	74,04
B. Upućivanje kandidata (sa evidencije Zavoda) na oglase/konkurse	7	6,73
C. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova	4	3,38
D. Učešće (Zavoda) u izboru kandidata za zapošljavanje	1	0,96
E. Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika	10	9,62
F. Učešće u izradi i realizaciji programa obrazovanja i obuke za zaposlene	4	3,85
G. Finansijska podrška za otvaranje novih radnih mjesta	1	0,96
H. Drugi oblici		
Ukupno:	104	100

U Ulcinju se saradnja najviše odvijala u okviru prijave o slobodnim radnim mjestima (74,04%) što je više nego u Budvi, a naročito u Baru. Ovo

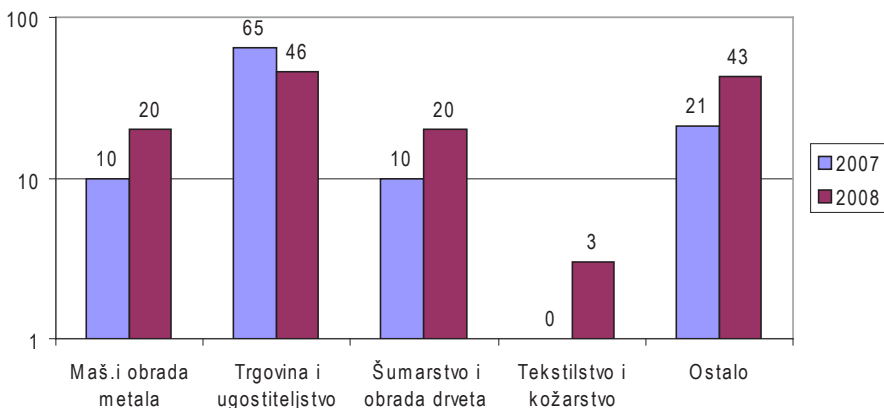
je pokazatelj da se saradnja u najvećem dijelu odvijala u okviru formalne obaveze poslodavaca da prijave Zavodu slobodna radna mjesta radi oglašavanja istih. Solidna se saradnja odvijala na polju sufinansiranja zarada pripravnika (9,62 %). Upućivanje kandidata na oglase je zastupljeno sa 6,73%, dok su ostali oblici saradnje zastupljeni sa manjim procentima.

2.8.2. Obrazovanje i obuka za zaposlenje

Različitim programima pripreme za zaposlenje (dokvalifikacija, prekvalifikacija, inoviranje znanja, specijalizacija i dr.) u 2007. godini obuhvaćeno je 106 kandidata. U obrazovnoj strukturi dominiraju lica sa trećim (59,43%) i drugim stepenom (29,25%). Prisutna su i lica sa četvrtim stepenom stručne spreme u procentu od 11,32%. Poslodavci koji su vršili obuku lica sa drugim stepenima stručne spreme nijesu anketirani, jer se radilo o firmama sa minimalnim brojem zaposlenih. Posebno treba imati u vidu da nijesu anketirani poslodavci koji su izvodili obuke za dodatna znanja, tj. obuku za rad na računaru i kurseve engleskog jezika.

Planirano je da se ovim programima u 2008. godini obuhvati 132 kandidata, od kojih najviše sa trećim stepenom (56,81%), a drugim sa 31,81%. Ostali stepeni stručne spreme su zastupljeni sa 11,36%.

Broj polaznika programa, ostvaren u tekućoj i planiran za narednu godinu, prema grupama zanimanja ilustrovan je grafički.

2.8.3. Ocjene kvaliteta usluga Zavoda na području Biroa rada Bar

Iz dobijenih odgovora na pitanje vezano za oblike i sadržaje saradnje, koji su prezentovani u Tabeli 2.8.1, mogao se steći utisak da nijesu saglasni sa ocjenama poslodavaca o kvalitetu usluga Zavoda u odnosu na njihove zahtjeve i očekivanja. Taj nesklad je primjetan, jer su ocjene poslodavaca na nivou Biroa o saradnji sa Zavodom znatno povoljnije, što pokazuje pregled koji slijedi.

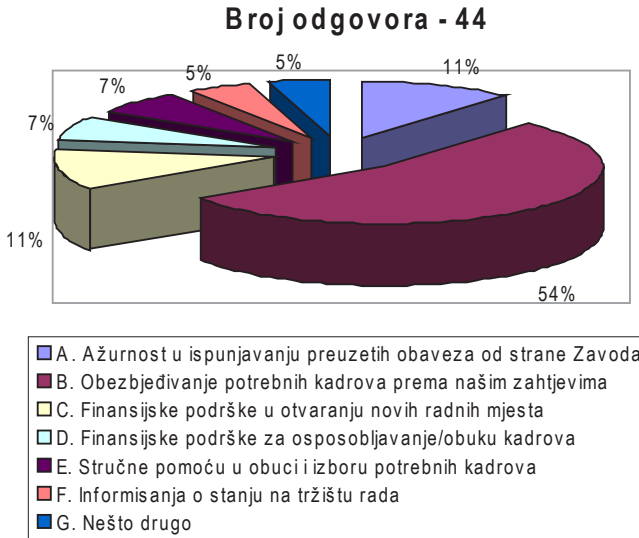
Tabela 2.8.3. Ocjene kvaliteta usluga Zavoda

Ocjene	Broj poslodavaca	%
Zadovoljni	303	73,37
Djelimično zadovoljni	79	19,13
Nezadovoljni	31	7,51
Ukupno	413	100,00

Logično je da je ovako visoki nivo zadovoljstva trebalo da rezultira kako u većem broju poslodavaca opredijeljenih za saradnju sa Zavodom tako i u drugačijoj strukturi odgovora kod oblika i sadržaja saradnje.

Pretpostavljajući moguću nedosljednost poslodavaca u odgovorima na ovakva pitanja, zbog činjenice da je Zavod neposredno sprovodio anketu u kojoj je trebalo saopštiti ocjene o kvalitetu njegovih usluga, uvedeno je kontrolno pitanje o razlozima nezadovoljstva saradnjom sa Zavodom, na koje su dobijeni indikativni odgovori.

Nezadovoljstva dijela poslodavaca saradnjom sa Zavodom ilustrovana su u narednom grafičkom prikazu.

2.8.3.1. Ocjene kvaliteta usluga Zavoda na području Bara

Ocjene	Broj poslodavaca	%
Zadovoljni	123	71,51
Djelimično zadovoljni	32	18,60
Nezadovoljni	17	9,88
Ukupno	172	100,00

Kvalitetom usluga Zavoda u Baru je zadovoljno 123 ili 71,51 % poslodavaca, djelimično je zadovoljno njih 32 ili 18,60 %, dok je nezadovoljno svega 17 ili 9,88% poslodavaca.

2.8.3.2. Ocjene kvaliteta usluga Zavoda na području Budve

Ocjene	Broj poslodavaca	%
Zadovoljni	107	69,48
Djelimično zadovoljni	37	24,03
Nezadovoljni	10	6,49
Ukupno	154	100,00

Na području Budve nivo zadovoljstva poslodavaca sa kvalitetom usluga Zavoda je nešto niži nego u Baru. Ovakvih ima 107 ili 69,48%. Djelimično zadovaljnih je 37 ili 24,03%, dok nije zadovoljno 10 ili 6,49 poslodavaca.

2.8.3.3. Ocjene kvaliteta usluga Zavoda na području Ulcinja

Ocjene	Broj poslodavaca	%
Zadovoljni	73	83,91
Djelimično zadovoljni	10	11,49
Nezadovoljni	4	4,60
Ukupno	87	100,00

U Ulcinju je stepen zadovoljstva poslodavaca sa uslugama Zavoda najveći. Tamo je 73 poslodavca izjavilo da su zadovoljni kvalitetom usluga, ili 83,91%. Djelimično je zadovoljno 10 ili 11,49% poslodavaca. Nezadovoljnih je svega 4, što čini 4,60% poslodavaca koji su anketirani u ovoj opštini.

2.8.4. Informisanje poslodavaca od strane Zavoda

Na pitanje - Koji vid informisanja vam obezbjeđuje kvalitetnu saradnju sa Zavodom – poslodavci su odgovori kako proizilazi iz tabele koja slijedi.

Tabela 2.8.4. Najkvalitetniji vidovi informisanja poslodavaca o radu Zavoda

Vid informisanja	Broj odgovora
A. Neposredni kontakt sa Zavodom	390
B. Elektronski mediji – TV	50
C. Elektronski mediji – radio	11
D. Štampani mediji	71
E. Internet – web site Zavoda	44
F. Brošure Zavoda	48

Od ukupno 614 data odgovora na gonje pitanje, 390 poslodavaca je odgovorilo da im je neposredan kontakt sa zaposlenima u Zavodu najkvalitetniji vid informisanja o radu istog. To predstavlja 63,51 % datih odgovora. Na drugom mjestu su štampani mediji sa 11,46 % odgovora, a na trećem je TV sa 8,14 % odgovora. Ostali vidovi informisanja su zastupljeni u manjim procentima.

Dati odgovori su logični a i potvrđeni su u praksi. Jer, zaista bez neposrednog kontakta zaposlenih u Zavodu i poslodavaca nema kvalitetnog informisanja o radu Zavoda. Ali, bez obzira na ovu činjenicu, ne smiju se zanemariti ni ostali vidovi informisanja na kom polju je Zavod u posljednje vrijeme postigao veoma značajne rezultate, naročito kada se radi o informisanju poslodavaca i nezaposlenih preko elektronskih medija, posebno TV Crne Gore i emisije »Pokreni se«.

2.8.5. Očekivanja poslodavaca od Zavoda, predlozi i sugestije

Pitanjem koje se odnosilo na usluge koje poslodavci očekuju od Zavoda (pored onih navedenih kod oblika i sadržaja saradnje) imalo je za cilj da se obezbijede **dodatne informacije** za vrednovanje dobijenih odgovora o kvalitetu ponuđenih vrsta usluga, kao i predlozi i sugestije za uvođenje novih oblika i sadržaja saradnje. Da bi se podstaklo slobodnije istraživanje mišljenja poslodavaca, kod ovih pitanja nijesu predloženi odgovori, već je ostavljeno ispitanicima da ih ukratko opišu.

Pregledom listinga odgovora dobijenih na ovo pitanje može se zaključiti da se pretežno odnose na usluge Zavoda koje su pomenute kod prethodnih pitanja, uz naglašavanje potrebe da se realizuju u većem obimu, posebno kada su u pitanju finansijska podrška, informacije o tržištu rada, programi obrazovanja i obuke lica koja traže zaposlenje, obezbjeđivanje deficitarnih kadrova i drugo.

Izvan ponuđenih usluga (kod prethodnih pitanja) mogu se izdvojiti očekivanja, predlozi i sugestije poslodavaca u smislu većeg angažovanja Zavoda u aktivnostima kao što su:

- ✓ Obrazovanje i obuka kadrova za deficitarna zanimanja u većem obimu
- ✓ Bolje uslove za kreditiranje poslodavaca
- ✓ Blagovremeno informisanje o akcijama koje Zavod realizuje
- ✓ Veća ažurnost u ispunjavanju, naročito finansijskih obaveza
- ✓ Ažurnost u sufinansiranju plata pripravnika
- ✓ Da se sufinansiraju plate svih pripravnika bez ograničenja u pogledu finansija
- ✓ Finansijsku pomoć za zapošljavanje sezonskih radnika
- ✓ Finansijsku podršku u realizaciji investicionih projekata

- ✓ Detaljnije informisanje o stanju na tržištu rada
- ✓ Bolja prezentacija kadrova koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih
- ✓ Bolju komunikaciju sa poslodavcima
- ✓ Dostavljanje spiskova nezaposlenih po zanimanjima radi boljeg upoznavanja poslodavaca sa profilima kadrova koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih.
- ✓ Da se brže obezbijeduju neophodni kadrovi za potrebe poslodavaca
- ✓ Da se brišu sa evidencije nezaposlenih svi oni koji odbiju ponuđeni posao
- ✓ Da se u saradnji sa poslodavcima ustanove profili zanimanja koji su deficitarni
- ✓ Inicijativa Zavoda za uvođenje duže i kvalitetnije praktične nastave u školama
- ✓ Da se postojeći spektar usluga podigne na veći nivo, pojednostavi procedura pružanja usluga i slično.

3. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

3.1. Zaključci

Rezultati istraživanja potvrđuju opravdanost realizacije ovog projekta. Prije svega, ostvareni su postavljeni ciljevi i zadaci. Posebno je značajno što je njime, na određen način, provjerena pouzdanost rezultata iz prethodne ankete. Pri tome, jednako su značajni dobijeni podaci koji ukazuju na kontinuitet u opredjeljivanju poslodavaca kao i oni koji indiciraju trendove promjena kod pojedinih karakteristika zaposlenosti i zapošljavanja u tekućoj i narednoj godini.

Veoma je značajno da je obezbijeđena proporcionalna zastupljenost poslodavaca prema djelatnostima i opštinama.

Izrada registra poslodavaca u prethodnom istraživanju tretirana je kao jedan od prioriternih zadataka. Ovo zato što je evidencija poslodavaca kod Centralnog registra Privrednog suda nedovoljno pouzdana i nepotpuna sa aspekta potreba Zavoda za zapošljavanje. Naime, brisanje i promjene u ovom registru ne odvijaju se u skladu sa propisima, tako da je ažurnost ovog Suda u gornjem smislu nedovoljna. Takođe, mnogi podaci u registru uopšte ne postoje, kao što su adresa, broj telefona, kontakt osoba i slično.

Stoga su podaci dobijeni ovim istraživanjem dobro došli za dopunu registra poslodavaca sa kojim raspolaže Zavod, koji permanentno treba inovirati.

3.2..Preporuke

Saznanja do kojih se došlo analizom odgovora poslodavaca, uz neophodne komparacije sa pokazateljima iz drugih izvora, mogu se koristiti za različite namjene.

Neposredna primjena prezentiranih rezultata može se odnositi, pored ostalog, na:

- Oblikovanje mjera i programa aktivne politike zapošljavanja

- Opredjeljenje sadržaja programskih aktivnosti na unapređivanju kvaliteta usluga i nezaposlenim licima i poslodavcima
- Formiranje baze podataka, odnosno dopunu registra poslodavaca
- Izradu planova i programa rada Zavoda i Biroa rada za 2008. godinu

Dobijeni rezultati mogu se koristiti i za nastavak istraživanja kojima bi se cjelovitije obradili pojedini od tretiranih sadržaja ili obuhvatili novi, koje je iniciralo istraživanje, kao što su:

- Oblici i sadržaji obrazovanja i obuke kadrova za rad u određenim djelatnostima proizvodnje i usluga
- Identifikacija posebnih znanja i vještina zbog kojih poslodavci pojedina zanimanja tretiraju kao deficitarna
- Sadržaji edukacije poslodavaca, posebno malih i srednjih preduzeća, za planiranje i zadovoljenje kadrovskih potreba
- Obim i profesionalna struktura zaposlenih prema poslovima koje obavljaju u odnosu na formalne kvalifikacije koje posjeduju
- Viškove zaposlenih
- Invalidi
- Fleksibilni oblici zapošljavanja i drugo.

Posebna preporuka mogla bi se formulirati kao potreba da se anketa sprovodi kontinuirano, kako bi se, na bazi valjanih pokazatelja, ne samo pratili aktuelni trendovi nego i izvodile projekcije zaposlenosti i zapošljavanja za duži vremenski period. U tom smislu anketni list bi trebalo standardizovati, jer je u sva četiri istraživanja mijenjan, a takođe anketu bi trebalo sprovoditi uvijek u isto vrijeme, što bi, omogućilo kompetentnije upoređivanje rezultata u cilju kontinuiranog praćenja stanja i kretanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja u Crnoj Gori i područjima koje pokrivaju biro rada, pa tako i Biro rada Bar.

4. Prilog

4.1. Upitnik

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE

Biro rada _____

Kancelarija _____

UPITNIK ZA POSLODAVCE

zapošljavanje 2007/2008.

I. OPŠTI PODACI

1. Naziv _____
2. Oblik organizovanja _____
3. Oblik svojine _____
4. Datum osnivanja _____
5. Opština _____ Mjesto _____

6. Adresa _____
7. Telefon _____, faks _____
e-mail _____
8. Kontakt osoba za poslove zapošljavanja _____
9. Matični broj _____ RegistarSKI broj _____
10. Vrsta djelatnosti _____ Šifra _____
11. Da li je postojeća organizacija dio neke druge organizacije
(domaće ili strane)
DA _____ (šifra opštine _____) NE
12. Na kom tržištu organizacija dominantno posluje
a) lokalnom b) regionalnom c) nacionalnom d) međunarodnom

II PODACI O RADU I POSLOVANJU

13. Kako ocjenjujete poslovnu klimu u zemlji
 - a) dobro
 - b) zadovoljavajuće
 - c) loše, navesti razloge _____
14. Da li imate pripremljen plan/strategiju razvoja firme
 - a) da li imate biznis plan da ne
 - b) da li imate strategiju/plan razvoja da ne
 - c) da li imate usvojen sistem kvaliteta da ne
 - d) da li planirate investicije da ne

15. Planirano povećanje broja zaposlenih u 2008. godini ?

NE	A. Nije planirano povećanje obima proizvodnje/usluga B. Teškoće u plasmanu proizvoda/usluga C. Teškoće u obezbjeđivanju sredstava za investicije D. Nedostatak kompetentne radne snage E. Drugi razlozi (navesti) _____
DA	A. Povećana potražnja za proizvodima i uslugama na tržištu (domaćem i inostranom) B. Povećanje obima i strukture/asortimana proizvoda i usluga C. Drugi razlozi (navesti) _____

16. Da li imate projekciju zapošljavanja novih kadrova u narednih pet (5) godina?

NE	A. Nije planirano povećanje broja zaposlenih B. Nema adekvatnog kadra za izradu planova C. Ostalo (navesti) _____
DA	A. Ima urađen biznis plan B. Ima urađen investicioni program C. Ostalo (navesti) _____

III ZAPOSLENI U 2007. I ZAPOŠLJAVANJE U 2008.

17. Prosječan broj ukupno zaposlenih u

- godini osnivanja _____
- 2000. godini _____
- 2005. godini _____

18. Starosna struktura zaposlenih u Vašoj organizaciji

Starosno doba		Stručna sprema								Ukupno
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Do 18 godina	Ž									
	U									
19-24 godina	Ž									
	U									
25-30 godina	Ž									
	U									
31-40 godina	Ž									
	U									
41-50 godina	Ž									
	U									
51-54 godina	Ž									
	U									
55-65 godina	Ž									
	U									
ukupno										

19. Struktura radne snage (u 2007. i planirano za 2008. godinu)

		Pojlop., proizv. i prer. hrane	Šumarstvo i obrada drveta	Geologija, rudarstvo i metalurgija	Mašinstvo i obrada metala	Elektrotehn.	Hemija, nemet. i grafičarstvo	Tekstilstvo i kožarstvo	Komunalne, tatarske i farbarske usluge	Geodezija i građevinarstvo	Saobraćaj
I	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
II	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
III	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
IV	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
V	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
VI	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
VII	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									
VIII	Ukupno zaposlenih	O									
	Zaposleno u 2007. god.	N									
	Planirano za 2008. god.	N									

			Vaspitanje i obr- zovanje	Društveno – humanističko područje	Prirodno – matematičko područje	Kultura, um- jetnost i javno informisanje	Zdravstvo, farmacija i soci- jalna zaštita	Fizička kultura i sport	Ostalo
I	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
II	Planirano za 2008. god.	O							
		N							
	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
III	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
	Planirano za 2008. god.	O							
		N							
IV	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
V	Planirano za 2008. god.	O							
		N							
	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
VI	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
	Planirano za 2008. god.	O							
		N							
VII	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
VIII	Planirano za 2008. god.	O							
		N							
	Ukupno zaposlenih	O							
		N							
IX	Zaposleno u 2007. god.	O							
		N							
	Planirano za 2008. god.	O							
		N							

IV LICA SA INVALIDITETOM I DOPUNSKI OBLICI ZAPOŠLJAVANJA

20. Lica sa invaliditetom:

Lica sa invaliditetom	
U 2007. godini	
Planirano za 2008. god.	

21. Da li ste spremni uposliti lica sa invaliditetom ukoliko bi Vam bile obezbijedene određene pogodnosti:

NE

DA

- Sufinansiranje zarade
- Poreske i carinske olakšice
- Obuka i osposobljavanje
- Krediti po povlašćenim uslovima
- Opremanje radnog mjesta
- Druge pogodnosti (navesti) _____

22. Da li ste upoznati sa pogodnostima koje obezbjeđuje Zavod radi podsticanja zapošljavanja lica sa invaliditetom:

a) obuka i osposobljavanje	DA	NE
b) krediti za samozapošljavanje	DA	NE
c) opremanje radnog mjesta	DA	NE

23. Kako ocjenjujete mogućnost zapošljavanja radnika sa nepunim radnim vremenom (za vaše potrebe)?

- A. Smatramo da je to povoljno rješenje
- B. Nemamo potrebe za takvim angažovanjem kadrova
- C. Ostalo(navesti) _____

24. Broj penzionisanih radnika:

- a) u 2007. godini _____
b) plan za 2008. godinu _____

25. Radno angažovanje penzionera:

- Da li ste spremni radno angažovati penzionere?

NE

DA

- koliko je angažovano u 2007. g. _____

- koliko planirate angažovati u 2008. g. _____

- na kojim poslovima _____

26. Šta mislite o zapošljavanju nezaposlenih lica za obavljanje povremenih i privremenih poslova ?

A. Nemamo takvih potreba

B. Povremeno imamo takvih potreba

C. Često imamo takvih potreba

V VIŠKOVI RADNE SNAGE

27. Struktura viškova radne snage

		Pojlop., proizvod. i prer. hrane	Šumarstvo i obrada drveta	Geologija, rudarstvo i metalurgija	Mašinstvo i obrada metala	Elektrotehn.	Hemija, nemet. i grafičarstvo	Tekstilstvo i kožarstvo	Komunalne, tapetarske i farbarske usluge	Geodezija i građevinarstvo	Saobraćaj	Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Ekonomija, pravo i administracija	Vaspitanje i obrazovanje	Društveno – humanističko područje	Prirodno – matematičko područje	Kultura, umjetnost i javno informisanje	Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	Fizička kultura i sport	Ostalo
I	2007. godina																			
	2008. godina																			
II	2007. godina																			
	2008. godina																			
III	2007. godina																			
	2008. godina																			
IV	2007. godina																			
	2008. godina																			
V	2007. godina																			
	2008. godina																			
VI	2007. godina																			
	2008. godina																			
VII	2007. godina																			
	2008. godina																			
VIII	2007. godina																			
	2008. godina																			

28. Razlozi viškova radne snage

2007. godina	NE		
	DA	1.Razlozi	A. Prestrukturiranje proizvodnje B. Smanjenje obima proizvodnje/usluga C. Neodgovarajuća struktura zaposlenih D. Drugi razlozi (navesti)_____
2.Način rješavanja		A. Otpremnina B. Raspored kod istog ili drugog poslodavca C. Prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl. D. Nije riješen status E. Drugi razlozi (navesti)_____	

2008. godina	NE		
	DA	1.Razlozi	A. Prestrukturiranje proizvodnje B. Smanjenje obima proizvodnje/usluga C. Neodgovarajuća struktura zaposlenih D. Drugi razlozi (navesti)_____
2.Način rješavanja		A. Otpremnina B. Raspored kod istog ili drugog poslodavca C. Prekvalifikacija, dokvalifikacija i sl. D. Drugi razlozi (navesti)_____	

VI DEFICITARNA ZANIMANJA

29. Struktura deficitarnih kadrova

Red. broj	U 2007. godini			U 2008. godini		
	Naziv zanimanja	Šifra zanimanja	Broj radnika	Naziv zanimanja	Šifra zanimanja	Broj radnika
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
...						

30. Razlozi deficitarnosti

Koji su razlozi deficitarnosti kadrova?

2007. godina	A. Nema obrazovanih kadrova odgovarajućih profila na tržištu rada B. Ne prihvataju ponuđene uslove rada C. Nedostatak sredstava za stručno obrazovanje i obuku potrebnih kadrova D. Drugi razlozi (navesti) _____
-------------------------	--

2008. godina	A. Nema obrazovanih kadrova odgovarajućih profila na tržištu rada B. Ne prihvataju ponuđene uslove rada C. Nedostatak sredstava za stručno obrazovanje i obuku potrebnih kadrova D. Drugi razlozi (navesti) _____
-------------------------	--

31. Razlozi neprihvatanja ponuđenog radnog mjesta:

- Niska zarada
- Neadekvatni uslovi rada (fizičko opterećenje, opasni poslovi-izloženost uticaju hemikalija, loši uslovi smještaja...)
- Rad u smjenama
- Velika udaljenost radnog mjesta od mjesta prebivališta
- Drugi razlozi (navesti) _____

32. Kako ocjenjujete kvalitet radne snage

1. zaposlenih u firmi
 - a) zadovoljan
 - b) djelimično zadovoljan
2. kadrova sa evidencije Zavoda za koje ste zainteresovani
 - a) zadovoljan
 - b) djelimično zadovoljan
 - c) nezadovoljan

33. Koja znanja, vještine i kompetencije najviše nedostaju radnoj snazi. (navedite najviše 5 modaliteta)

- a) tehničko-tehnološka
- b) sposobnosti komuniciranja
- c) kreativnost

- d) kompjuterska znanja
- e) marketinška znanja
- f) organizacijska
- g) finansijska
- h) znanje stranih jezika
- i) druga znanja (navesti) _____

VII SARADNJA SA ZAVODOM

34. Da li ste u 2007. godini saradivali sa Zavodom za zapošljavanje.

DA

NE

35. Da li ste u 2007. godini saradivali sa Zavodom za zapošljavanje u obezbjeđivanju potrebnih kadrova?

NE	
DA	<ul style="list-style-type: none"> A. U okviru prijave slobodnih radnih mjesta (radi oglašavanja) B. Upućivanje kandidata na oglase-konkurse C. Informisanje o uslovima i mogućnostima obezbjeđivanja potrebnih kadrova D. Učešće u izboru kandidata za zaposlenje (razgovor sa kandidatima, predstavljanje kandidata, psihološka selekcija...) E. Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika F. Učešće u realizaciji programa obuke za zaposlenje (stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, specijalizacija) G. Finansijska podrška u otvaranju novih radnih mjesta H. Drugi oblici (navesti) _____

36. Realizacija programa obuke u 2007. i plan za 2008. god. (dokvalifikacije, prekvalifikacije, specijalizacije i sticanja posebnih znanja i sl.)

		Poljop., proizv. i prer. hrane	Šumarstvo i obrada drveta	Geologija, rudarstvo i metalurgija	Mašinstvo i obrada metala	Elektrotehn.	Hemija, nemet. i grafičarstvo	Tekstilstvo i kožarstvo	Komunalne, tapetarske i farbarske usluge	Geodezija i građevinarstvo	Saobraćaj	Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Ekonomija, pravo i administracija	Vaspitanje i obrazovanje	Društveno – humanističko područje	Prirodno – matematičko područje	Kultura, umjetnost i javno informisanje	Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	Fizička kultura i sport	Ostalo
I	2007. godina																			
	2008. godina																			
II	2007. godina																			
	2008. godina																			
III	2007. godina																			
	2008. godina																			
IV	2007. godina																			
	2008. godina																			
V	2007. godina																			
	2008. godina																			
VI	2007. godina																			
	2008. godina																			
VII	2007. godina																			
	2008. godina																			
VIII	2007. godina																			
	2008. godina																			

37. Kako ocjenjujete posredovanje i ostale usluge Zavoda u odnosu na vaše zahtjeve i očekivanja (u pogledu obrazovanja, radnog iskustva, posebnih znanja, ličnih osobina posredovanih kadrova, finansijske participacije...)

Zadovoljni	
Djelimično zadovoljni	
Nezadovoljni naročito u pogledu:	A. Ažurnosti u ispunjavnju preuzetih obaveza od strane Zavoda B. Obezbeđivanja potrebnih kadrova prema našim zahtjevima C. Finansijske podrške u otvaranju novih radnih mjesta D. Finansijske podrške za osposobljavanje/obuku kadrova E. Stručne pomoći u obuci i izboru potrebnih kadrova F. Informisanja o stanju na tržištu rada G. Ostalo _____

38. Koji vid informisanja Vam obezbjeđuje kvalitetnu saradnju sa Zavodom

- neposredni kontakt sa Zavodom
- elektronski mediji – TV
- elektronski mediji – radio
- štampani mediji
- internet – web site Zavoda
- brošure Zavoda

39. Navedite kakve usluge (pored onih koje su navedene kod pitanja 35) očekujete od Zavoda u zadovoljavanju vaših kadrovski potreba?

40. Molimo Vas da, osim odgovora na postavljena pitanja, navedete i druge ocjene, prijedloge i sugestije koje bi mogle doprinijeti uspješnijoj izradi i realizaciji planova zapošljavanja i saradnji poslodavaca sa službom zapošljavanja u zadovoljavanju vaših kadrovskih potreba i povećanja zaposlenosti uopšte:

Ime i prezime lica koje je
popunilo Upitnik

MP

Potpis odgovornog
lica-poslodavca

U _____ dana _____ 2007. godine

CIP – Каталогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње

331.5(497.16 Бар) ”2007/2008”

ANKETA poslodavca : zaposlenost i zapošljavanje :
07/08. / [projektni tim Radovan Božović, Bojana Pajović].
– Podgorica : Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Biro rada Bar,
2008 (Podgorica : Studio MOUSE). – 96 str. : graf. prikazi,
tabele ; 24 cm

Тираж 200. – Упитник за послодавце: str. 79-93. – Резиме.

ISBN 978-86-85789-06-9

a) Запосленост – Бар – 2007-2008
b) Запошљавање – Бар – 2007-2008
COBISS.CG-ID 12684816